

I SI CREEM UNA COOPERATIVA AGROECOLÒGICA?

**Aprenentatge col·laboratiu
basat en reptes (FP)**

I si creem una cooperativa agroecològica?
Aprentatge col·laboratiu basat en reptes (FP)

Editen:

Carrer Floridablanca, 66-72 local 5
08015 Barcelona
Tel. • 93 423 70 31 • Fax 93 423 18 95
educacion.madrid@justiciaalimentaria.org
<https://justiciaalimentaria.org>
<https://redalimentacion.org/>

Zubiria Etxea. UPV/EHU
Avda. Lehendakari Agirre, 83 • 48015 Bilbao
Tel.: 94 601 70 91 • Fax: 94 601 70 40
hegoa@ehu.eus

Biblioteca del Campus de Álava. UPV/EHU
Nieves Cano, 33 • 01006 Vitoria-Gasteiz
Tel. • Fax: 945 01 42 87 • gema_celorio@ehu.eus
www.hegoa.ehu.eus

Disseny i maquetació: Lucía Sanz Martínez y David Roldán Vicario

Imprimeix: Gráficas Uncilla
ISBN: 978-84-16257-67-6
Dipòsit legal: BI-00126-2021

Finança:

Aquesta publicació s'ha fet amb el suport financer de l'Agència Espanyola de Cooperación Internacional para el Desarrollo (AECID). El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva d'Hegoa i Justícia Alimentària i no reflecteix necessàriament l'opinió de l'AECID.

Reconocimiento-NoComercial-SinObraDerivada 4.0 España
Aquest document està sota una llicència de Creative Commons. Es permet lliurement copiar, distribuir i comunicar públicament aquesta obra sempre que se'n reconegui l'autoria i no es faci servir per a finalitats comercials. No es pot alterar, transformar o generar una obra derivada a partir d'aquesta. Llicència completa:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Í N D E X

Presentació.....	4
Aprenentatge col·laboratiu basat en reptes. Una proposta per treballar la sobirania alimentària a FP.....	7
La creació d'una cooperativa agroecològica al nostre centre de Formació Professional	12
Objectius / Resultats d'aprenentatge.....	13
Creem els equips.....	20
Resum dels diferents passos que donarem.....	22
Descripció de la proposta de treball.....	25
Activitat final de celebració i difusió de resultats.....	51
Recursos materials i pedagògics addicionals.....	52
Notes al peu de pàgina / Atribucions de fotos.....	55
Annex 1. La sociocràcia, una breu aproximació.....	56
Annex 2. Diari reflexiu (col·lectiu, per equip).....	60

PRESENTACIÓ

Aquesta guia que ara et presentem és una exemplificació curricular que desenvolupa la metodologia d'aprenentatge col·laboratiu basat en reptes (ACBR) i que s'adreça al Cicle Formatiu de Grau Mitjà en Producció Agroecològica.

En aquesta guia treballarem amb el concepte de sobirania alimentària amb enfocament de gènere perquè representa un projecte de canvi per transitar des de l'actual model alimentari agroindustrial, de gran impacte social i ambiental, cap a un altre model que garanteixi "el dret dels pobles a aliments nutritius i culturalment adequats, accessibles, produïts de forma sostenible i ecològica, i el seu dret a decidir el seu propi sistema alimentari i productiu" (Declaració de Nyéléni - Fòrum Mundial Sobirania Alimentària. Selingue, Mali. 2007).

La producció agroecològica representa l'opció més adequada per garantir la sobirania alimentària, i la metodologia d'ACBR facilita la vinculació de les situacions d'aprenentatge amb la comprensió, l'anàlisi, la deliberació i l'articulació de respostes davant de problemes reals relacionats amb el desenvolupament professional corresponent.

Aquesta premissa, la vinculació amb la realitat, és important perquè afavoreix un aprenentatge significatiu i rellevant. D'aquesta manera és més probable que la gent jove atorgui sentit al seu procés formatiu, que apliqui estratègies cooperatives en les seves formes de treball i que desenvolupi una consciència crítica i compromesa amb el seu entorn.

Però aquesta articulació de respostes davant de problemes és igualment important. La metodologia ACBR ofereix una estratègia metodològica en la qual estudiants i estudiantes reflexionaran, dissenyaran, investigaran, planificaran i hauran d'aplicar una opció real, viable i sostenible per superar el repte plantejat.

En aquest cas, l'objectiu del repte, crear una cooperativa agroecològica, representa una opció interessant per connectar el procés formatiu d'ensenyament-aprenentatge amb una pràctica real vinculada al seu acompliment professional.

Així mateix, en aquesta exemplificació és important plantejar tota la tasca des de la perspectiva de gènere, des de l'empoderament juvenil i ciutadà i des de l'aprenentatge de la participació.

En el primer cas, la perspectiva de gènere està present en el mateix marc teoricopràctic de la sobirania alimentària, que té en l'equitat entre homes i dones, en la cura i en la sostenibilitat de la vida, alguns dels seus principis inspiradors. Està present també en la proposta pedagògica, on se'ls anima a reflexionar i a superar els estereotips, rols i supòsits de gènere per ampliar les capacitats de noies i nois i promoure un treball individual i col·lectiu que sigui responsable i equitatiu.

Des d'aquestes premisses es treballa l'empoderament juvenil i ciutadà. Estudiantes i estudiants són protagonistes del seu procés formatiu, aprenen a responsabilitzar-se de l'assoliment d'un objectiu comú i descobreixen la diversitat d'estils, capacitats, actituds i valors que es necessiten per tirar endavant un projecte al qual totes i tots, sense excepció, contribuiran. Tot això, a més, a través d'un procés educatiu en què ampliaran el seu coneixement sobre la realitat, prendran consciència dels impactes del model alimentari hegemònic i es comprometran amb una proposta alternativa sustentada sobre principis de justícia social i sostenibilitat.

Destaquem també la potencialitat que té l'aplicació de la sociocràcia als processos deliberatius i de presa de decisions per fer-los més participatius. Més enllà dels mecanismes més habituals que proposen el joc de majories/minories, la sociocràcia busca escoltar i tenir en compte totes les posicions. Més enllà de la interpretació simple de consens, sota el qual tantes vegades es fan invisibles les veus discrepants o es forcen els acords, la sociocràcia proposa el consentiment, que implica que només es prenguin les decisions quan no hi hagi cap objecció raonada i/o essencial. Es tracta d'una proposta sistèmica perquè un col·lectiu pugui funcionar de manera orgànica i harmònica i perquè aprengui en el procés d'autoregular-se, autogestionar-se i autoavaluar-se des de la corresponsabilitat i la coparticipació.

En aquesta proposta, el paper del professorat és essencial: per dinamitzar tot el procés educatiu, per tutoritzar i acompanyar l'alumnat -individualment i col·lectivament-, per coordinar amb la resta de docents d'altres mòduls un projecte com aquest, que necessita d'aquesta col·laboració i interdisciplinarietat...

Però diem que és essencial, sobretot, perquè entenem el professorat com a docents crítics:

- Que guien la seva acció docent per un interès emancipador i atorguen valor polític a l'acte educatiu;
- Que s'apropien del currículum per donar-li un sentit socialment rellevant;
- Amb capacitat pedagògica per desplegar les estratègies d'ensenyament-aprenentatge que construeixen ciutadania crítica;
- Que empoderen les noies i els nois perquè es desenvolupin com a subjectes actius, participatius i compromesos amb la transformació social.

Atès que aquest material és només una exemplificació, el nivell de concreció és menor que en una unitat didàctica. Moltes opcions es mostren obertes, ningú millor que els mateixos professors i professores per decidir sobre aquestes en funció de les seves necessitats. Per tot això, volem animar el professorat perquè se'l faci seu, l'adapti, el modifiqui, l'enriqueixi i l'adeqüi a les condicions del context, del territori, del seu centre i de la seva comunitat educativa.

Tant de bo sigui útil en aquest procés!

No volem acabar aquesta presentació sense agrair les seves aportacions al conjunt de docents de Formació Professional amb qui treballem i hem compartit aquesta proposta. Les seves mirades ens resulten imprescindibles. De manera particular volem donar les gràcies a Elena Tejedor González, professora a l'IES Galileo Galilei de Còrdova, que ens ha fet importants suggeriments per millorar aquesta exemplificació que ara us presentem.

Justícia Alimentària i Hegoa

APRENTATGE COL·LABORATIU BASAT EN REPTES

Una proposta per treballar a sobirania alimentària a FP

“Aprentatge col·laboratiu basat en reptes. El plantejament d’una situació problemàtica, la seva transformació cap a un repte, així com la totalitat del procés fins a l’obtenció d’un resultat, està estructurat partint tant de les competències tècniques i específiques de cada cicle, com d’aquelles competències transversals que en aquest moment tenen un caràcter estratègic.

Les situacions problemàtiques, en tots els casos, són plantejades a una classe configurada en equips, on el procés de treball ha de possibilitar a l’alumnat viure la situació com un repte i, des d’aquí, tindran l’oportunitat de generar el coneixement necessari que els permeti aportar les millors solucions”. (<https://tknika.eus>)

Quin canvi genera als centres de FP?

Permet treballar un currículum socialment rellevant amb el qual formar les estudiantes i els estudiants de Formació Professional en els continguts i competències propis de cada família i títol, però sense deixar de banda la mirada crítica i ètica que ha de guiar el seu exercici professional posterior.

L'aprenentatge col·laboratiu basat en reptes, centrat en l'ampli sector de l'alimentació, ens permet veure les conseqüències que es deriven dels models de producció i consum predominants, i contraposar-les a les que generen altres models alimentaris basats en la sobirania alimentària.

Converteix el centre en una institució promotora d'una ciutadania global, crítica i capacitada per transformar el sistema alimentari imperant, el qual genera desigualtats i impactes socials, ambientals i econòmics en l'àmbit global i local.

Alumnat

- Més conscient i crític, pren consciència de la realitat local-global.
- Desenvolupa capacitats per al treball cooperatiu.
- Crea solucions possibles a problemes reals.

Professorat

- Treballa en coordinació amb altres departaments.
- Comparteix coneixements, estratègies i metodologies.
- Afavoreix el desenvolupament professional dels seus estudiants sense descuidar la seva contribució a la transformació social.

Famílies

- Es replantegen els seus hàbits alimentaris.
- Participen en la transició alimentària al centre.
- Prenen decisions responsables relacionades amb l'alimentació.

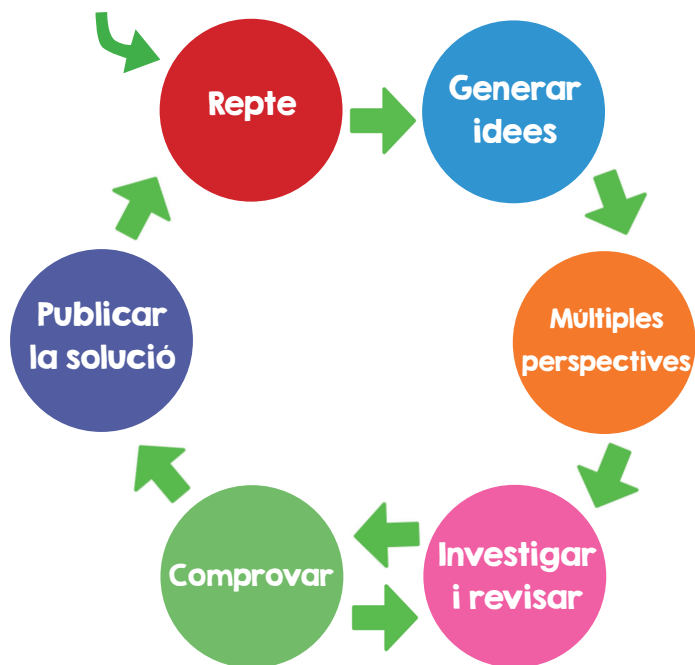
Resta de la comunitat educativa

- El centre s'obre a la comunitat (persones productores, comerciants locals...).
- Agents socials col·laboren amb el centre.

Passos en l'aprenentatge col·laboratiu basat en reptes

- 1 Plantegem el repte a l'aula
- 2 Una primera aproximació a la problemàtica
- 3 Ens fem conscients dels nostres coneixements previs
- 4 Obtenim i organitzem la informació
- 5 Generem idees i alternatives
- 6 Presentem els avanços de cada equip
- 7 Acordem un pla de treball
- 8 Planifiquem les accions
- 9 Mans a l'obra
- 10 Compartim i exposem els resultats
- 11 Avaluem els resultats

Problemàtica: la mala alimentació

STAR Legacy Cycle (Cordray, Harris y Klein, 2009).

Reptes. Es plantegen preguntes que els ajudin a identificar un canvi crític, d'aplicació en la seva comunitat i que s'insereixi en la transició cap a la sobirania alimentària.

Generar idees. Primeres reflexions sobre el repte. Preguntes essencials que haurem de resoldre en el procés d'investigació i que ens ajudaran a delimitar la proposta. En relació amb els diferents mòduls implicats, es plantegen els ítems de la feina que faran.

Múltiples perspectives. Diferents maneres d'enfocar el repte. Aplicar múltiples perspectives, per exemple, des de l'ètica de les cures¹, des d'enfocaments feministes², ecosocials³, des del context i la situació dels actors/agents implicats...

Investigar y revisar. Moment per buscar informació des de diferents angles per trobar la solució més adequada al problema definit. En aquesta fase, les TIC juguen un paper molt important, però no s'han de descuidar altres fonts (testimonis, entrevistes, visites...).

Comprovar. Aplicar la solució en el context real propi, com a forma de comprovar la seva adequació o per revelar els canvis necessaris.

Publicar la solució. Difusió i comunicació. Es compartiran els resultats, triant una eina de difusió apropiada. Si convé, s'aplicaran les solucions triades per al repte plantejat. Avaluació i autoavaluació. Ha d'atendre el procés, valorar el treball en equip, els aprenentatges assolits...

Quines altres qüestions importants cal tenir en compte per crear un bon projecte?

- Tenir inclòs el projecte dins de la Planificació General Anual.
- Començar amb 3 o 4 departaments (de 4 a 6 docents). L'any següent es poden augmentar els departaments involucrats.
- Reconèixer 1 h setmanal de coordinació de tots els docents implicats.
- Coordinar la temporalitat del cronograma entre els diferents mòduls i comunicar canvis.
- Evitar carregar el cronograma inicial del projecte; bé sabem que moltes activitats ens comporten més sessions de les previstes. Sempre som a temps per incloure activitats.
- En cas que s'observin disparitats en la formació espontània d'equips a l'aula, intervenir perquè siguin homogenis en potencialitat de treball.
- Recordar que el projecte és de l'alumnat: promoure la participació, la responsabilitat individual, la creativitat i el rigor de la informació, i deixar que triïn com volen exposar els resultats de la feina.

LA CREACIÓ D'UNA COOPERATIVA AGROECOLÒGICA AL NOSTRE CENTRE DE FORMACIÓ PROFESSIONAL

AGRÀRIA

TÈCNIC/A EN PRODUCCIÓ AGROECOLÒGICA. TOT EL CICLE FORMATIU

MÒDULS QUE PARTICIPEN EN EL REpte

- Fonaments agronòmics
- Implantació de conreus ecològics
- Producció vegetal ecològica
- Producció ramadera ecològica
- Comercialització de productes agroecològics
- Empresa i iniciativa emprenedora

ORGANITZACIÓ: 5 EQUIPS DE 5 PERSONES

Cooperativa agroecològica. Breu descripció

L'alumnat, amb la tutoria de l'equip docent, haurà d'engegar una cooperativa agroecològica mitjançant la qual comercialitzarà els productes cultivats a l'hort i els hivernacles del centre. Tot això aplicant la sociocràcia com a marc de treball per a l'autoorganització i la presa de decisions participativa, horitzontal i per consens.

Objectius / Resultats d'aprenentatge⁴

OBJECTIUS

Identificar les oportunitats que ofereix la realitat socioeconòmica de la seva zona, analitzant les possibilitats d'èxit pròpies i alienes per mantenir un esperit emprenedor al llarg de la vida.

Identificar i valorar les oportunitats d'aprenentatge i la seva relació amb el món laboral, analitzant les ofertes i demandes del mercat per mantenir l'esperit d'actualització i innovació.

Reconèixer les oportunitats de negoci, identificant i analitzant les demandes del mercat a fi de crear i gestionar una petita empresa.

Reconèixer els seus drets i deures com a agent actiu en la societat, analitzant el marc legal que regula les condicions socials i laborals per participar com a ciutadania democràtica.

RESULTATS D'APRENTATGE I CRITERIS D'AVUACIÓ

Fonaments agronòmics (FA)

RA1. Caracteritza el clima i els seus efectes sobre els cultius, analitzant les informacions disponibles.

- b) S'ha descrit el microclima de zones característiques o conegudes.
- c) S'han descrit els meteors que influeixen en l'agricultura.
- f) S'han interpretat mapes meteorològics.
- g) S'ha valorat la influència de les activitats agràries en el clima.

RA2. Identifica tipus de sòls i les seves característiques, interpretant les dades obtingudes mitjançant anàlisi.

- a) S'han descrit les propietats físiques, químiques i biològiques del sòl.
- e) S'han preparat les mostres per analitzar.

- f) S'han analitzat les mostres seguint els protocols analítics establerts.
- g) S'han registrat i interpretat els resultats de les anàlisis.

RA4. Determina les necessitats hídriques de les espècies, analitzant la relació aigua-sòl-planta.

- a) S'ha valorat la procedència i qualitat de l'aigua de reg.
- b) S'ha determinat la capacitat de retenció d'aigua en el sòl.
- f) S'ha calculat la dosi i freqüència de reg.
- g) S'han descrit els sistemes de reg en funció de les característiques de terra, aigua, planta i topografia.
- h) S'ha interpretat la norma ambiental.

RA7. Caracteritza els fertilitzants que utilitzarà reconeixent el seu ús.

- a) S'han identificat els elements nutritius per a les plantes.
- c) S'han descrit les propietats dels diferents tipus d'adobs.
- d) S'han descrit les funcions i el comportament en el sòl de les esmenes orgàniques.
- e) S'han descrit les funcions i el comportament en el sòl de les esmenes calcàries.
- g) S'ha descrit el comportament dels adobs en el sòl i la seva incorporació a la planta.
- h) S'han identificat els fertilitzants utilitzats en hidroponia i fertirrigació.
- i) S'ha valorat la importància de les barreges de fertilitzants en hidroponia i fertirrigació.

Implantació de conreus ecològics (ICE)

RA2. Estableix rotacions, associacions i policultius en explotacions ecològiques, relacionant-los amb la biodiversitat i els beneficis associats.

- a) S'han identificat les característiques botàniques de les espècies que s'implantaràn en cada cas.
- b) S'ha relacionat el tipus de sòl amb les espècies que s'hi implantaran.
- f) S'han triat les espècies que s'han d'emprar a les rotacions, associacions i policultius.
- g) S'han interpretat els procediments de certificació en l'establiment de les rotacions, associacions i policultius.
- h) S'ha aplicat la normativa de producció agrícola ecològica relativa a l'establiment de les rotacions, associacions i policultius.

RA3. Prepara el terreny i els substrats per a la implantació de conreus ecològics, interpretant i aplicant les tècniques de manteniment i de millora de fertilitat del sòl.

- a) S'han analitzat les característiques edàfiques i topogràfiques.
- d) S'ha triat el sistema de reg.
- f) S'han determinat i aplicat els fertilitzants i les esmenes necessàries.
- g) S'han fet les tasques ecològiques de preparació del terreny i del substrat de planters segons els conreus.
- i) S'ha fet el manteniment de primer nivell de la maquinària.
- k) S'ha aplicat la normativa de producció agrícola ecològica en la preparació del sòl i els substrats.

RA4. Sembra i planta material vegetal ecològic, justificant l'ús dels recursos.

- a) S'han emprat tècniques de sembra de planters.
- b) S'ha determinat el marc de sembra i plantació d'herbàcis i hortícoles que donin resposta a les alternatives, associacions i policultius.
- d) S'ha calculat la dosi de llavors ecològiques.
- e) S'han triat els patrons i varietats ecològics.
- h) S'han descrit les primeres cures als cultius ecològics.
- j) S'han fet operacions de sembra i plantació de cultius herbàcis i hortícoles.
- k) S'ha fet la plantació fruitera.
- l) S'ha seleccionat i utilitzat la maquinària de sembra i plantació.
- o) S'ha aplicat la normativa de producció agrícola ecològica en la sembra, plantació i trasplantament.

Producció vegetal ecològica (PVE)

RA2. Elabora el compost descrivint els processos de transformació de les restes orgàniques de l'explotació.

- a) S'han identificat els diferents compostadors.
- b) S'han identificat els materials utilitzats en el compostatge.
- c) S'han analitzat els factors que intervenen en el procés de compostatge.
- d) S'han descrit els diferents sistemes de compostatge.

- e) S'han fet les barreges de materials utilitzats en el compostatge.
- f) S'han fet les operacions de volteig del compost relacionant-les amb les fermentacions.
- g) S'han utilitzat les eines, equips i maquinària específics en l'elaboració del compost.

RA3. Proporciona els nutrients necessaris per als conreus, relacionant els seus efectes amb el manteniment o augment de la fertilitat del sòl.

- a) S'han identificat les necessitats nutritives dels conreus.
- c) S'ha triat l'adob en verd tenint en compte les característiques del conreu.
- d) S'ha incorporat l'adob en verd en el moment adequat.
- e) S'ha triat la matèria orgànica i l'adob mineral que cal aportar en funció del conreu i la fertilitat del sòl.
- g) S'han calculat les dosis dels adobs orgànics i minerals.
- h) S'han fet les operacions d'adob en el moment adequat.

RA4. Gestiona el sistema de reg relacionant-ne els efectes amb l'erosió del sòl, l'activitat microbiana i les necessitats hídriques dels conreus.

- d) S'ha fet el reg manipulant els elements de control de sistema.
- e) S'ha comprovat que les necessitats hídriques dels conreus, prats i planters estan cobertes.

RA5. Fa les operacions culturals dels diferents conreus i planters analitzant la sostenibilitat i sanitat de l'agrosistema.

- b) S'han fet empelts utilitzant diferents tècniques.
- c) S'han fet operacions de poda en diferents espècies de conreu emprant diferents tècniques.
- e) S'han fet les operacions d'esclarissat, pinçament, esporga en verd i asprat.

Producció ramadera ecològica (PGE)

RA1. Gestiona els animals per adaptar-los al sistema de producció ecològica, interpretant les normes i protocols establerts.

- a) S'han descrit les nocions bàsiques del comportament animal.
- b) S'ha triat el sistema de gestió segons l'espècie, raça, sexe i edat de l'animal.
- g) S'han comprovat les condicions ambientals de les instal·lacions.
- j) S'ha aplicat la normativa de producció ramadera ecològica i de benestar animal.

RA2. Fa les operacions d'alimentació de la ramaderia, interpretant les normes de producció ecològica.

- a) S'han establert les necessitats de proveïment.
- c) S'ha fet el condicionament previ dels aliments.
- g) S'han registrat les dades necessàries per al control de l'alimentació.
- i) S'ha aplicat la normativa de producció ramadera ecològica i de benestar animal.

RA3. Fa el pasturatge de bestiar, valorant la sostenibilitat del medi i la millora de l'ecosistema.

- a) S'ha descrit el concepte de càrrega ramadera.
- b) S'ha valorat la qualitat nutricional de la pastura i el farratge.
- d) S'han condicionat les parcel·les per al seu aprofitament.
- i) S'ha aplicat la normativa de producció ramadera ecològica i de benestar animal.

RA5. Fa les operacions de producció ecològica d'animals i els seus productes, interpretant la legislació específica.

- a) S'han triat les races autòctones que ofereixen més resistència ambiental.
- b) S'han descrit les operacions de cria, cria i engrèix segons l'espècie.
- e) S'han enumerat les operacions de recollida, classificació, transport i emmagatzematge d'ous ecològics.
- g) S'han descrit els principals problemes higienicosanitaris en l'obtenció de productes ecològics.
- h) S'han fet les operacions per obtenir fem ecològic.
- j) S'ha aplicat la normativa de producció ramadera ecològica i de benestar animal.

Comercialització de productes ecològics (CPE)

RA1. Caracteritza la forma de comercialitzar productes agroecològics afegint els canals de comercialització.

- c) S'han enumerat les etapes per fer un estudi de mercat.
- d) S'han interpretat les dades obtingudes en els estudis de mercat.
- h) S'han definit les diferents formes de fer la compravenda dels productes agroecològics.
- i) S'han descrit les diferents formes de pagament.

- j) S'ha identificat i interpretat la normativa que regula la comercialització dels productes agroecològics.

RA2. Selecciona les tècniques de promoció i venda dels productes agroecològics analitzant les variants existents.

- a) S'han descrit les variables que intervenen en la conducta i motivació de compra del client.
- b) S'ha valorat la influència del coneixement de les característiques del producte o servei en la venda.
- c) S'han identificat les diferents tècniques de promoció i publicitat.
- d) S'ha valorat la promoció i venda a través de diferents canals.
- f) S'han utilitzat les noves tecnologies per a la promoció i venda dels productes agroecològics.
- g) S'han descrit els diferents mitjans de pagament i la seva influència en la promoció del producte.

RA4. Calcula el preu dels productes agroecològics analitzant el procés de producció i de comercialització.

- c) S'ha descrit el mètode per calcular els costos de producció.
- e) S'han interpretat les fórmules i conceptes d'interès, descompte i marges comercials.
- f) S'ha determinat el cost de producció per unitat de producte.
- g) S'ha fixat el preu d'un producte agroecològic amb un benefici establert.

Empresa i iniciativa emprenedora (EIE)

RA2. Defineix l'oportunitat de creació d'una petita empresa, triant la idea empresarial i fent l'estudi de mercat que doni suport a la viabilitat, valorant l'impacte sobre l'entorn d'actuació i incorporant valors ètics.

- c) S'ha fet un estudi de mercat sobre la idea de negoci triada.
- d) S'han elaborat les conclusions de l'estudi de mercat i s'ha establert el model de negoci a desenvolupar.
- f) S'ha analitzat el fenomen de la responsabilitat social de les empreses i la seva importància com un element de l'estratègia empresarial.
- g) S'ha elaborat el balanç social d'una empresa relacionada amb el títol i s'han descrit els principals costos i beneficis socials que produeixen.
- h) S'han identificat, en empreses de sector, pràctiques que incorporin valors ètics i socials.

RA3. Fa les activitats per elaborar el pla d'empresa, la seva posterior posada en marxa i la seva constitució, triant la forma jurídica i identificant les obligacions legals associades.

- a) S'han descrit les funcions bàsiques que tenen lloc en una empresa i s'ha analitzat el concepte de sistema aplicat a l'empresa.
- b) S'han identificat els principals components de l'entorn general que envolta l'empresa; especialment l'entorn econòmic, social, demogràfic i cultural.
- e) S'han analitzat els conceptes de cultura empresarial i imatge corporativa, i la seva relació amb els objectius empresarials.
- g) S'ha especificat el grau de responsabilitat legal dels propietaris o les propietàries de l'empresa en funció de la forma jurídica escollida.
- h) S'ha diferenciat el tractament fiscal establert per a les diferents formes jurídiques de l'empresa.
- i) S'han analitzat els tràmits exigits per la legislació vigent per a la constitució d'una pime.

RA4. Fa activitats de gestió administrativa i financera bàsica d'una pime, identificant les principals obligacions comptables i fiscals i coneixent la documentació.

- a) S'han analitzat els conceptes bàsics de comptabilitat, així com les tècniques de registre de la informació comptable.
- b) S'han descrit les tècniques bàsiques d'anàlisi de la informació comptable, especialment pel que fa a la solvència, liquiditat i rendibilitat de l'empresa.
- c) S'han definit les obligacions fiscals d'una empresa relacionada amb el títol.
- d) S'han diferenciat els tipus d'impostos al calendari fiscal.
- e) S'ha emplenat la documentació bàsica de caràcter comercial i comptable (factures, albarans, notes de comanda, lletres de canvi, xecs i altres) per a una pime del sector; i s'han descrit els circuits que aquesta documentació recorre a la empresa.
- f) S'ha inclòs la documentació anterior en el pla d'empresa.

Creem els equips

En primer lloc, es tracta de definir els equips d'alumnes que portaran a terme tot el projecte de treball (5 equips, cada un integrat per 5 alumnes). L'ideal és que es formin com a resultat de l'acord entre la classe i el/la docent. Es poden agrupar de manera espontània i que sigui el professorat qui suggereixi alguns canvis si calgués. O es pot utilitzar directament alguna de les tècniques que existeixen per fer grups. En qualsevol cas, és interessant que siguin grups heterogenis, en què els integrants aporten capacitats diferents.

Sociograma (<http://sociograma.net/sociograma-online/>) • **Hada** (<https://ethazi.tknika.eus/es/tecnicas-de-creacion-de-equipos/>) • **Model de colors** (<https://ethazi.tknika.eus/es/tecnicas-de-creacion-de-equipos/>) • **Model de competències** (<https://ethazi.tknika.eus/es/tecnicas-de-creacion-de-equipos/>)

PASSOS SEGÜENTS:

I. Proposem assignar aquestes comissions, una per a cada equip de treball:

- **Equip camp/hort.** Cultius extensius i cultius en hort. Equip encarregat de gestionar què plantem/sembrem, en quina quantitat, on, quin material necessitem, quin manteniment s'ha de fer, com controlem la sanitat vegetal, quan collim...
- **Equip hivernacle.** Cultius hortícoles, cultius fora de sòl: planter i plantes aromàtiques i ornamentals. Equip encarregat de gestionar què plantem/sembrem, en quina quantitat, on, quin material necessitem, quin manteniment cal fer, com controlem la sanitat vegetal, quan collim...
- **Equip galliner.** Producció d'ous, producció de pollastres. Quina raça, quants animals, quina qualitat del producte esperem, com s'obté, com millorar les instal·lacions, el benestar animal, com controlem la sanitat, la producció...
- **Equipo gestió econòmica.** Estudi de mercat. Comercialització. Compres, control de despeses, control d'ingressos, registre de factures.
- **Equip cooperativa (persones i empresa).** Característiques de les cooperatives, valors ètics i socials, normativa aplicable per a la seva constitució, funcionament i estatuts. Normativa que regula la comercialització dels productes agroecològics, tècniques de promoció i publicitat i ús de noves tecnologies, preus dels productes.

Cal tenir en compte que el repte de crear una cooperativa és per a tota la classe/aula, de manera que cada un dels equips que acabem de distribuir s'ocuparà d'investigar

un element necessari per a la creació de la cooperativa. La col·laboració de tots els equips en aquest objectiu comú és central en la proposta.

2. Debat i concreció del procés de treball de forma participativa, col·laborativa, amb compromís exprés de complir amb les responsabilitats individuals i de grup. Per a això, suggerim la sociocràcia com a estratègia per a l'organització del treball i la presa de decisions.
3. Definició del pla de treball, de les fases, de les comissions que es necessiten i de les tasques/funcions assignades a cada una.
4. Arrencada del pla de treball. S'hauran fixat terminis per establir els moments de treball individual, els de posada en comú (que poden tenir diversos cicles) dins dels equips, les comissions i en assemblea.
5. Arrencada de la cooperativa agroecològica.
6. Avaluació i comunicació.

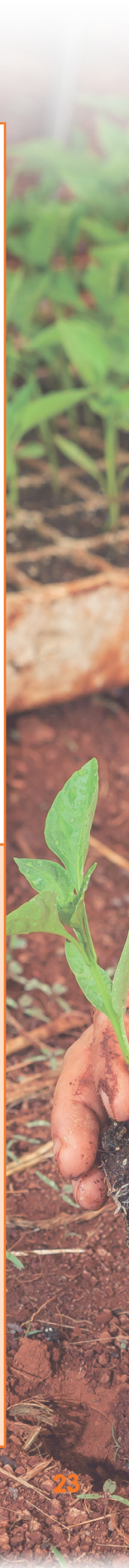
Els equips treballaran d'acord amb els principis que regulen la sociocràcia⁵

- Les decisions es prenen per consentiment. Només es decideix quan s'han escoltat totes les objeccions i la proposta s'ha modificat per tractar-les. Qualsevol objecció ha de ser "raonada i primordial". S'utilitza generalment un procés de rondes per a la discussió i la comprovació d'objeccions.
- El grup està organitzat en cercles. Cada cercle és semiautònom en el seu propi àmbit d'activitat i responsabilitat. Els cercles són responsables del seu propi desenvolupament i èxit en la seva esfera dins de l'organització.
- Els cercles tenen enllaços dobles. Cada cercle designa un representant per a cada cercle superior i cada cercle superior té un representant per a cada cercle inferior. Els representants són membres de ple dret en tots dos cercles i formen un doble cicle de retroalimentació. En grups petits, sense diversos cercles anellats, podem fer una assemblea general amb totes les persones participants, sense assignar representants de cercles superiors i inferiors.
- Les persones són elegides per consentiment per a l'exercici de rols i responsabilitats. Això bàsicament vol dir que el mateix procés utilitzat per prendre decisions es fa servir per assignar llocs de treball: les persones són nominades, es presenten els arguments i la tria d'una determinada persona s'aprova per consentiment.

RESUM DELS DIFERENTS PASSOS QUE DONAREM

EL REPTE			
Es tracta de crear una cooperativa agroecològica, aplicant les normes de la sociocràcia, dedicada a comercialitzar els aliments produïts en els diferents espais d'aprenentatge (hort, camp, hivernacle, galliners...) amb què compta el centre educatiu.			
5 EQUIPS			
Equip camp/hort	Equip hivernacle	Equip galliner	Equip cooperativa (persones i empresa)
PASSOS		EN QUÈ CONSISTEIX	
1. Plantegem el repte a l'aula		A partir d'una situació hipotètica, es presenta a l'alumnat el repte i un esquema bàsic de les tasques que hauran de planificar per aconseguir-lo i avaluar el procés d'aprenentatge.	
2. Una primera aproximació a la problemàtica		Primera aproximació al funcionament del model alimentari dominant perquè les estudiantes i els estudiants coneguin les conseqüències i impactes que té. A fi que comencin a pensar en possibles alternatives, se'ls planteja una sèrie de preguntes	
3. Ens fem conscients dels nostres coneixements previs		Es proposa una sèrie de preguntes (per a alguna s'aporta algun material de consulta i/o ampliació) que permetran a estudiantes i estudiants ser conscients del que saben (coneixements previs), comptar amb un primer contrast per valorar l'exactitud d'aquests coneixements i fer-se una idea dels aspectes sobre els quals hauran d'aprofundir en el procés de treball.	

<p>4. Obtenim i organitzem la informació que necessitem</p>	<p>Cada equip de treball compta amb una breu llista dels ítems a investigar per complir amb la seva responsabilitat en el procés. Seran conscients de la relació d'aquests ítems amb els resultats d'aprenentatge sobre els quals versarà l'avaluació. Hauran de definir un primer pla de treball; organitzar la recerca d'informació; identificar les fonts que utilitzaran; sistematitzar la informació que vagin obtenint; compartir-la amb la resta d'equips mitjançant un sistema de coordinació, i registrar setmanalment el que s'ha treballat, allò viscut i sentit en un diari reflexiu col·lectiu.</p>
<p>5. Generem idees i alternatives sobre el procés</p>	<p>És el moment d'analitzar tota la informació recollida, d'extreure allò que sigui més rellevant, d'obtenir conclusions enteses com a) propostes per al debat posterior en el gran grup, i b) estratègies per guiar el treball vinculat a la responsabilitat que assumeix cada equip. També hauran de decidir com presentaran aquests resultats a la resta d'equips (modalitat de presentació i portaveu -individual o col·lectiva-). Aquí convé ressaltar la importància del treball cooperatiu i l'enfocament de gènere.</p>
<p>6. Presentem els avanços de cada equip</p>	<p>Moment per a la presentació dels avanços fets fins al moment, perquè el conjunt de la classe sigui conscient de la feina global i pugui, en el pas següent, prendre les decisions necessàries per continuar el procés.</p>
<p>7. Acordem un pla de treball</p>	<p>Amb tota la informació que els 5 equips han compartit amb la classe en el pas anterior, s'obre el procés de deliberació, debat i presa de decisions, que s'organitzarà d'acord amb els principis i regles de la sociocràcia. En acabar aquesta fase, haurien d'haver acordat a grans trets l'estructura bàsica de funcionament de la cooperativa agroecològica.</p>

PASOS	EN QUÈ CONSISTEIX
8. Planifiquem les accions	Cada equip ha d'elaborar un cronograma tan realista com sigui possible de la seqüència amb què farà totes les accions previstes. Es proposa que tractin sobre la divisió sexual del treball, per ajudar-los a reflexionar i proposar un model de treball cooperatiu, col·laboratiu i no sexista, i un ambient de grup caracteritzat per la cura i l'equitat. S'ofereixen algunes idees per facilitar la reflexió a l'equip.
9. Mans a l'obra	Tots els equips inicien el "treball de camp": Es proposa un seguit d'accions i activitats que cada equip haurà d'organitzar i dur a terme per engegar la cooperativa agroecològica.
10. Compartim i exposem els resultats	Cada equip valora els resultats del procés de treball. Des d'un punt de vista extern, en quina mesura han pogut complir amb els objectius i aportar, per tant, a l'assoliment col·lectiu del repte. I des d'un punt de vista intern, fer una valoració autocrítica de com ha funcionat l'equip i cada integrant (bon ambient, cura i suport mutu, relacions agradables, equitat...).
11. Avaluem els resultats	Es proposen algunes rúbriques -per a docents i per a estudiants- que permetran avaluar diferents dimensions del procés d'ensenyament-aprenentatge seguit en aquesta proposta d'ACBR. També es proposa una activitat final de difusió i celebració de resultats.
Activitat final: difusió i celebració	Es tracta que el grup classe, en col·laboració amb l'equip docent, dissenyi una activitat final amb l'objectiu de celebrar la feina ben feta i difondre els resultats a tota la comunitat educativa.

DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA DE TREBALL

El repto

Es tracta de crear una cooperativa agroecològica, aplicant les normes de la sociocràcia, dedicada a comercialitzar els aliments produïts en els diferents espais d'aprenentatge (hort, camp, hivernacle, galliners...) amb què compta el centre educatiu. Aquesta iniciativa pot ser l'arrencada d'un projecte a curt/mitjà termini que pugui contribuir a organitzar un sistema alimentari local que incorpori, a més, iniciatives inclusives i de cures a través de l'aplicació de la metodologia d'aprenentatge-servei.

RECORDA

Es poden establir col·laboracions amb altres cicles formatius del mateix centre educatiu o d'altres centres de la zona, per exemple, amb Comerç i Màrqueting. També es poden establir contactes amb grups de consum, amb productors i productores locals, amb menjadors escolars...

I. Plantegem el repte a l'aula

Heu conegut l'existència de la Xarxa de Ciutats per l'Agroecologia (<https://www.ciudadesagroecologicas.eu/>), una associació formada per entitats locals de l'Estat espanyol que té per objecte la generació d'una dinàmica de cooperació entre entitats locals, així com entre aquestes i la societat civil, amb la finalitat de construir sistemes alimentaris locals, respectuosos amb el medi ambient, sostenibles, inclusivament, resilients, segurs i diversificats que assegurin menjar saludable, sostenible i accessible al conjunt de la població, i que potenciïn l'ocupació local, en línia amb les perspectives de l'agroecologia i la sobirania alimentària.

Us ha semblat una iniciativa estupenda; voleu contribuir a aquest moviment des de les vostres possibilitats i alhora se us ha ocorregut promoure una iniciativa econòmica lligada a la creació d'una cooperativa agroecològica en el mateix centre educatiu, que s'impliqui amb la xarxa de productores i productors locals, els agents socials de la zona i els petits comerços d'alimentació presents al mercat local i al municipi.

TASQUES

1. Amb els equips que ja tenim formats es tracta ara de distribuir els càrrecs i responsabilitats d'acord amb el que proposa la sociocràcia, de manera que a les reunions generals de coordinació estigui sempre ben representada la veu de cada grup.
2. Fer un diagnòstic dels recursos i espais amb què compta el centre per donar suport a la vostra iniciativa (camp, hort, hivernacles, galliners...). Cada equip aporta a aquest diagnòstic.
3. Conèixer el funcionament d'una cooperativa agroecològica en tots els seus aspectes: normativa, estatuts, responsabilitats, presa de decisions...
4. Elaborar un pla de treball propi per iniciar el sistema de producció i comercialització dels productes ecològics (cada equip sobre el seu tema: hort, galliner, hivernacle...).
5. Engegar la cooperativa agroecològica.
6. Elaborar al llarg de tot el procés un diari reflexiu col·lectiu, per equip. Per a això, amb una periodicitat setmanal, cada equip dedicarà uns minuts a plasmar al diari la valoració de la feina feta, les incidències, els avanços, les conclusions, i també un altre tipus d'aspectes -si escau- com el clima de treball, el grau de satisfacció amb la marxa diària del projecte... (Vegeu l'Annex 2.)
7. Avaluar tot el procés.

2. Una primera aproximació a la problemàtica

En aquest repte es busca que l'alumnat sigui conscient que el model alimentari més generalitzat és insostenible:

Perquè es val de modes de producció industrials i intensius que fan servir grans entrades d'energia i aigua, que requereixen l'ús de fertilitzants, adobs i plaguicides químics, que tenen un alt impacte social -pensem en el despoblament rural, en l'expropiació de terres als camperols i camperoles, en la substitució de cultius tradicionals per monocultius, en els desplaçaments forçats de població...- i un alt impacte ambiental -pèrdua de biodiversitat, empobriment de sòls, erosió, contaminació, transports quilomètrics, emissió de gasos d'efecte hivernacle causants del canvi climàtic....

Per comprendre aquest model suggerim veure els vídeos següents:

- Alimentando a Europa; Soberanía Alimentaria y Agroecología (3 minuts 50 segons) <http://www.attac.tv/2014/03/19050>
- Soberanía alimentaria. Esther Vivas (7 minuts 19 segons) <https://www.youtube.com/watch?v=M0WC0FtdImE>

Comprovem que l'alumnat ha entès el problema en totes les seves dimensions per pensar en iniciatives que ajudin a abordar-lo. Per això els demanem que responguin a les preguntes següents:

Quins problemes abordarem?

De què servirà?

Com ho farem?

Quines estratègies podem utilitzar?

Quina seqüència seria la més adequada?

Què ens cal saber per abordar el problema?

Quins recursos podem emprar?

3. Ens fem conscients dels nostres coneixements previs

En què es diferencia l'agricultura convencional de l'agroecologia?

<http://entrepueblos.org/ecomenjadores/arxius/md.pdf> (pàg. 20-27).

<https://www.youtube.com/watch?v=xR4qyxm5yE8>

Què saps del paper de les dones en la producció d'aliments?

<https://www.diariodeleon.es/articulo/sociedad/mujeres-son-70-produccion-alimentos-mundo/201909210202571940377.html>

Per què és important consumir productes frescos, naturals, de proximitat?

<https://www.consumer.es/medio-ambiente/por-que-es-tan-importante-elegir-alimentos-de-proximidad.html>

Pots enumerar algunes característiques del clima de la teva zona que haguem de tenir en compte per escollir el que conrearem? I en relació amb el tipus de sòl?

Coneixes les varietats locals de verdures i hortalisses pròpies de la teva zona?

Quins són els adobs i fertilitzants naturals?

Saps de quina classe són les explotacions agrícoles que hi ha a la teva zona?

Coneixes iniciatives a la teva zona, siguin de producció agrícola/ramadera, siguin de comercialització o distribució, liderades per dones?

A les botigues del teu poble/ciutat, es venen aliments produïts al teu municipi/comarca?

Saps si a la teva zona hi ha demanda de productes locals, ecològics, de temporada?

Hi ha grups de consum on vius?

Coneixes altres iniciatives? Dona-hi un cop d'ull:

<https://toogoodtogo.es/es>

<https://www.economiasolidaria.org/noticias/viaja-dentro-de-los-mercados-sociales-y-la-economia-solidaria/>

I en concret, sobre cooperatives:

Quin tipus de cooperatives coneixes?

Quines característiques tenen?

Quin paper hi juguen les persones sòcies?

4. Obtenim i organitzem la informació que necessitem

És el moment de recollir tota la informació que necessiten per començar a treballar, engegar les comissions, definir el pla de treball específic de cadascuna, fer l'observació de l'entorn i dels seus agents, definir els termes de l'estudi de mercat, recopilar les normatives que afecten la producció ecològica i la creació de cooperatives... En suma, per comptar amb totes les dades i informacions rellevants que necessiten per arrencar i intentar assolir aquest repte.

Per respondre a aquesta pregunta, l'alumnat haurà de:

a) Iniciar els equips de treball i definir els ítems que haurà d'investigar cada un:

EQUIPS	ÍTEMS PER INVESTIGAR	RESULTATS D'APRENTATGE
Equip camp/ hort	<ul style="list-style-type: none"> • Característiques del clima de la teva zona que haguem de tenir en compte per escollir el que conrearem • Característiques del tipus de sòl i cultius apropiats • Varietats locals de verdures i hortalisses, pròpies de la teva zona • Sistemes naturals, orgànics, de prevenció de plagues • Adobs i fertilitzants naturals • Rotacions, associacions i policultius • Determinació dels sistemes de reg més apropiats 	<p>FFAA</p> <p>RA1</p> <p>RA2</p> <p>RA3</p> <p>RA7</p> <p>ICE</p> <p>RA2</p>
Equip hivernacle	<ul style="list-style-type: none"> • Sistemes i elements de control ambiental • Característiques i tipus de paravents • Implantació de planters • Tècniques de compostatge • Tipus de cultius hortícoles d'hivern, varietats i necessitats nutritives i hídriques i selecció del tipus de cultiu en funció d'aquestes 	<p>PVE</p> <p>RA2</p> <p>RA3</p> <p>RA4</p> <p>RA5</p> <p>ICE</p> <p>RA2</p>
Equip galliner	<ul style="list-style-type: none"> • Instal·lacions necessàries • Races i varietats autòctones de gallines • Cicle productiu de la gallina • Cura i alimentació • Procediments i sistemes per garantir el benestar animal 	<p>PGE</p> <p>RA1</p> <p>RA3</p> <p>RA5</p>

EQUIPS	ÍTEMS PER INVESTIGAR	RESULTATS D'APRENENTATGE
Equip gestió econòmica	<ul style="list-style-type: none"> • Diagnòstic breu de les característiques de producció, distribució, comercialització i consum de la teva zona • Tipus d'explotacions agrícoles de la teva zona • Comercialització d'aliments produïts al teu municipi/comarca • Distribució als comerços del teu poble/ciutat • Passos per fer l'estudi de mercat • Característiques de la demanda a la teva zona de productes locals, ecològics, de temporada • Sondeig per conèixer si hi ha grups de consum (o un altre tipus d'alternatives de consum) on vius • Establiment del preu dels productes 	CPE RA1 RA4 EIE RA2 RA3 RA4
Equip cooperativa (persones i empresa)	<ul style="list-style-type: none"> • Característiques de les cooperatives, valors ètics i socials • Normativa aplicable per a la seva constitució, funcionament i estatuts. Normativa que regula la comercialització dels productes agroecològics • Tècniques de promoció i publicitat • Ús de noves tecnologies 	CPE RA2 EIE RA2 RA3

- b) Cada equip ha de definir el seu pla de treball, el repartiment de responsabilitats, els temps per al treball individual i els temps per a la posada en comú, l'intercanvi de coneixement i l'anàlisi de la informació.
- c) Iniciar el procés d'investigació; per fer-ho, hauran d'organitzar el treball de recerca d'informació sobre els ítems assenyalats a la taula anterior. Tot això intenta reunir el que necessiten saber:

TIPUS DE FONT	Textos, articles, documents	Biblioteques	NO
	Vídeos/documentals... Blogs / pàgines web / portals / Viquipèdia...)	Internet, xarxes socials (Facebook, Twitter, Instagram, Pinterest, Youtube...)	
	Dades estadístiques (taules, gràfics...) Imatges, fotos, cartells Mapes, plànols	Associacions, ONGD, moviments socials, plataformes, col·lectius diversos	
	Testimonis orals	Institucions públiques Premsa	

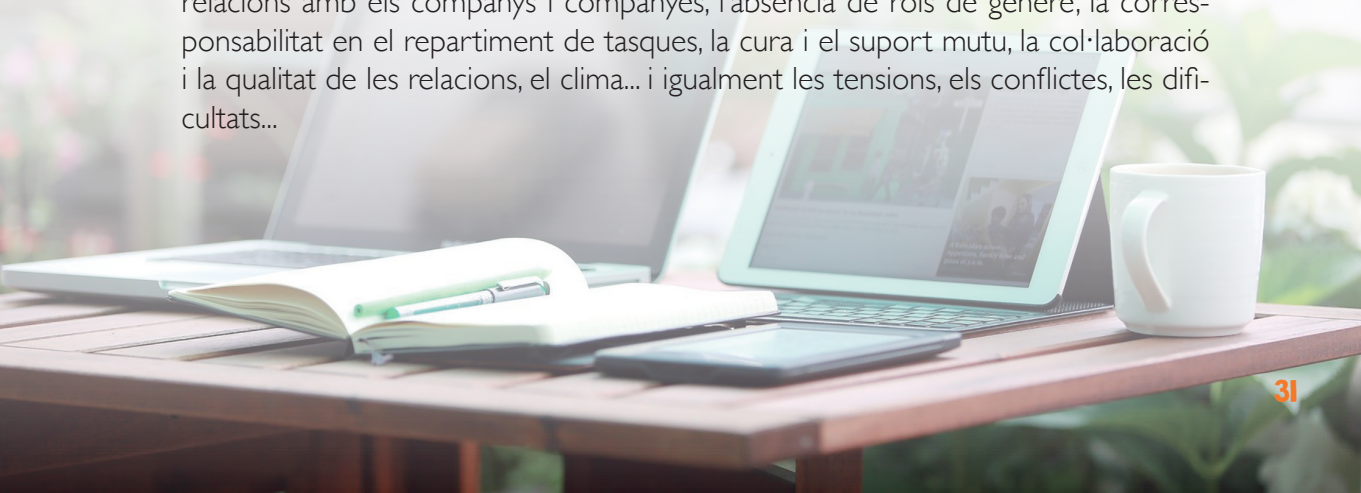
d) Hauran d'anar sistematitzant tota la informació recollida de manera ordenada i pujar-la a la carpeta compartida amb les seves companyes i companys d'equip. Cada membre de l'equip es compromet a llegir totes les fitxes d'informació com a pas previ als moments de debat i presa de decisions quan es facin les posades en comú.

Fora convenient establir algun mecanisme de coordinació setmanal per veure què està fent cada equip sobre la seva àrea a investigar. Suggerim:

- Crear un full d'Excel que inclourem en aquesta carpeta compartida perquè cada equip vagi deixant constància dels temes principals, les idees a destacar, aquelles troballes que considerin rellevants per a la resta d'equips, conclusions que extreguin...
- Elaborar una síntesi (que es pot extreure de la informació reflectida en aquest full d'Excel) per compartir a la reunió entre els dobles enllaços que assegurin la comunicació entre cercles, o bé directament a l'assemblea.

e) Tenir sempre present que cada setmana (o un altre interval menor si ho decideixen) han de dedicar un temps a reflectir en el diari reflexiu col·lectiu el desenvolupament de les tasques, els aprenentatges i avanços realitzats, les reflexions sobre el clima de treball i les relacions al grup, etc. L'ideal és que, al diari, combinin la descripció, l'anàlisi i la valoració. És igualment important que el que hi reflecteixin sigui fruit de la negociació dins de l'equip (també en aquest cas, apliquem les regles de la sociocràcia). Però si hi ha dissentiments han de quedar reflectits. No s'ha d'oblidar que es tracta d'un diari col·lectiu.

En aquest moment de reflexió setmanal cal l'acompanyament docent. El professorat hi pot contribuir posant en valor tots els elements positius que s'han manifestat durant el procés de treball: els elements apresos, els esforços per prendre decisions col·lectives, resoldre conflictes, els suports que s'hagin donat entre les persones que integren l'equip, etc. Reflectir, en suma, la feina ben feta. També recordant que, al diari, no sols es poden registrar les accions fetes, els aprenentatges desenvolupats o el progrés del pla establert, sinó també tot allò relacionat amb l'àmbit afectiu i emocional i amb la perspectiva de gènere i l'equitat. L'expressió de sentiments, les relacions amb els companys i companyes, l'absència de rols de gènere, la responsabilitat en el repartiment de tasques, la cura i el suport mutu, la col·laboració i la qualitat de les relacions, el clima... i igualment les tensions, els conflictes, les dificultats...

5. Generem idees i alternatives sobre el procés

Cada equip haurà d'analitzar la informació i extreure'n conclusions, enteses com a propostes per al debat posterior més ampli (respecte de què plantar o de com organitzar el treball en cadascun dels espais (hort, hivernacle, camp...), o com i quan es farà l'estudi de mercat o en quins termes es redactaran els estatuts de la cooperativa o quins seran els preus dels aliments produïts...).

Cada equip també haurà de triar un format de presentació (amb vista a la posada en comú amb el conjunt de la classe) que sigui clar, concís i pertinent. Podran acompanyar la presentació amb els documents, imatges i/o vídeos que considerin necessaris. També hauran de consensuar qui farà la presentació -en cas que se n'encarregui només una persona- o com serà l'ordre alternatiu i el contingut del qual cada membre es responsabilitza, en cas que s'opti per una presentació participada.

6. Presentem els avanços de cada equip

Arriba el moment de la posada en comú interequips, per tal que tota la classe conegui i compregui la totalitat del projecte, perquè més endavant pugui prendre decisions i assumir noves responsabilitats.

En aquest pas, cada equip haurà presentat el resultat de la feina feta fins al moment i identificarà els aspectes possibles sobre els quals s'hauran de prendre decisions col·lectives.

7. Acordem un pla de treball

El projecte és comú per a tota la classe i només tirarà endavant si tots els equips treballen de manera coordinada i cooperativa.

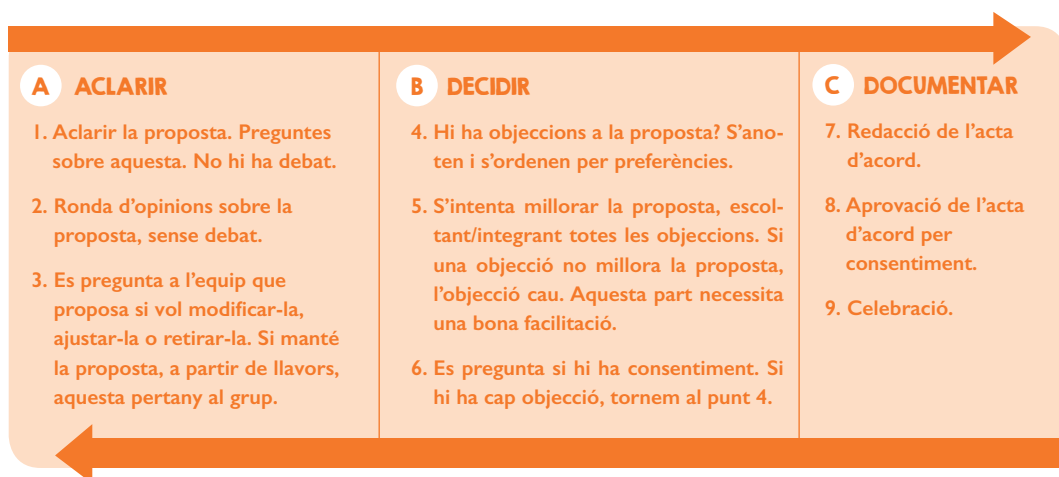
És important que tota la classe opini i decideixi sobre tots els temes, independentment que corresponguessin inicialment al seu equip o als de la resta. En aquest procés, poden proposar, modificar, qüestionar...

Amb vista a organitzar el debat i la presa de decisions, la persona docent recordarà els principis i les regles de la sociocràcia (vegeu l'Annex 1), un sistema que s'aplicarà tant per al procés de deliberació com d'acords finals.

Hi haurà un moment perquè la resta de la classe pugui expressar dubtes o demanar aclariments addicionals. Una vegada s'hagin aclarit els dubtes i s'hagi pogut debatre conjuntament, arribarà l'hora de decidir sobre tots els temes previstos, els quals s'aniran plantejant d'un en un i d'acord amb les regles que estableix la sociocràcia.

De cara a la presa de decisions recordem els passos que proposa la sociocràcia per aconseguir acords per consentiment.

Procés de presa de decisions en sociocràcia

En acabar aquesta fase, hauran d'haver arribat als acords bàsics sobre la cooperativa agroecològica.

8. Planifiquem les accions

Cada equip ha d'elaborar un cronograma com més realista millor de la seqüència amb què farà totes les accions previstes.

En aquest moment, tan important com el cronograma és assumir una sèrie de mesures que contribueixin a desenvolupar el repte en un ambient agradable (de reconeixement, valoració i respecte) i en condicions d'equitat entre noies i nois.

Podem abordar el concepte de divisió sexual del treball. Per comprendre el terme, suggerim la lectura d'aquestes dues entrades, totes dues breus, i que ofereixen matisos diferents:

<https://campusgenero.inmujeres.gob.mx/glosario/terminos/division-sexual-del-trabajo>

<https://mats-sanidad.com/2018/04/02/la-division-sexual-del-trabajo/>

Un cop llegides, per debatre el concepte i suggerir-los fórmules tendents a superar-lo, els proposem reflexionar sobre:

- Rotació de rols, perquè tothom desenvolupi capacitats diverses (coordinació de l'equip, ús d'eines, tasques d'investigació, representació, comunicació, atenció al públic, elaboració de vídeos...) sense cap tipus de discriminació (sexe, gènere, condició física o qualsevol altra).
- Atenció a un repartiment equitatiu de tasques similars. Tots els membres es responsabilitzen de les tasques pròpies de l'equip a què pertanyen, sigui preparació de terra, conreu i recol·lecció; sigui investigació sobre la cooperativa i redacció d'estatuts; sigui disseny d'un sistema per al control d'ingressos-despeses; sigui el que sigui. La idea és afavorir que qui fa millor -o més fàcilment- unes tasques acompanyi els seus companys i companyes i comparteixi el seu coneixement, destresa o habilitat.
- Consideració per igual de les necessitats i interessos tant de nois com de noies, sense cap diferència en relació amb el gènere. En la mateixa línia, respecte al torn de paraula i escolta de les opinions dels altres.
- Reflexió i incorporació de mesures que afavoreixen la cura dins de l'equip i d'aquest respecte de la resta.
- Desenvolupament d'un bon clima de treball i de la capacitat d'intervenir de forma positiva per regular els possibles conflictes que sorgeixen per qüestió de gènere.
- Interès per prendre decisions que promouen condicions d'equitat entre noies i nois, a l'hora d'establir tant els torns com les responsabilitats a la cooperativa.

9. Mans a l'obra

Tots els equips comencen a treballar. En concret:

EQUIPS	ACCIONS I ACTIVITATS
Equip camp/ hort	<ul style="list-style-type: none">• Control de la normativa de producció ecològica, ambiental i de prevenció de riscos laborals en tot el procés.• Disseny previ de l'espai (hort o camp) en funció del que es vol plantar.• Determinació dels sistemes de rotacions, associacions i policultius.• Elecció de la maquinària i/o de les eines apropiades.• Elecció de les varietats ecològiques locals de les verdures i hortalisses de temporada.• Preparació de substrats, planters i plançons.• Determinació dels sistemes de reg més apropiats.• Intervals de cultiu per a la prevenció de plagues i malalties.• Aplicació d'adobs i fertilitzants naturals.• Preparació del terreny. Rompre, netejar, preparar la terra i organitzar els cavallons i/o bancals. Aplicació de fertilitzants naturals, orgànics.• Operacions de sembra, plantació i cura dels cultius herbacis i hortícoles seleccionats.
Equip hivernacle	<ul style="list-style-type: none">• Control de la normativa de producció ecològica, ambiental i de prevenció de riscos laborals en tot el procés.• Disseny i croquis dels hivernacles que s'han d'instal·lar.• Muntatge de l'hivernacle i dels paravents.• Elecció i instal·lació dels sistemes i elements de control ambiental.• Elecció i muntatge dels sistemes de reg.• Implantació de planters.• Tècniques de compostatge.• Tipus de conreus hortícoles d'hivern, varietats i necessitats nutritives i hídriques i selecció del tipus de conreu en funció d'aquestes.

EQUIPS	ACCIONS I ACTIVITATS
<p>Equip galliner</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Control de la normativa de producció ecològica, ambiental i de prevenció de riscos laborals en tot el procés. • Instal·lacions necessàries. • Adquisició de gallines de races autòctones. • Disseny del galliner prenent com a referència el nombre d'animals per tal que la densitat a dintre sigui l'apropiada. • Instal·lació del galliner: habitacle, penjadors, ponedors i trapès. • Fixació, si cal, de la tanca que delimitarà l'espai per on les gallines es mouran en llibertat. • Cura i control de l'alimentació. • Establiment dels sistemes de neteja i higiene. • Inici dels procediments i sistemes per garantir el benestar animal.
<p>Equip gestió econòmica</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Realització d'un estudi de mercat per conèixer la viabilitat de la cooperativa i l'impacte sobre l'entorn, incorporant valors ètics. • Interpretació dels resultats d'aquest estudi, partint de la diagnosi de la teva zona (fet al punt 4.a) i que donarà informació sobre les característiques de la demanda de productes locals, ecològics, de temporada de la teva zona. • Contacte amb la xarxa de productores i productors locals, amb els agents socials de la zona i amb els petits comerços d'alimentació presents al mercat local i al municipi amb vista a establir possibles col·laboracions (per exemple, per complementar l'oferta de productes agroecològics cap aquestes xarxes i de les xarxes cap a la nostra cooperativa). • Selecció i arrencada d'un sistema de gestió i control econòmic de la cooperativa. • Establiment del preu dels productes. • Establiment dels sistemes de pagament.

EQUIPS	ACCIONS I ACTIVITATS
<p>Equip cooperativa (persones i empresa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Definició de les característiques que tindrà la seva cooperativa agroecològica, finalitats, sistema de funcionament, càrrecs i responsabilitats, presa de decisions, persones sòcies i assemblea. I de forma específica, els valors ètics i socials que regiran la seva activitat. • Coneixement i control de la normativa aplicable per a la seva constitució, funcionament i estatuts. • Redacció d'estatuts. • Coneixement i control de la normativa que regula la comercialització dels productes agroecològics • Disseny i arrencada del sistema de comercialització de productes i aliments. • Disseny de les tècniques de promoció i publicitat (ús de noves tecnologies, internet i xarxes socials, si convé) a través de les quals donaran a conèixer l'existència de la cooperativa i els aliments ecològics que hi ofereixen. • Establiment de dies i horaris de venda. • Acord sobre torns i responsabilitats per a l'exposició i venda al públic. • Disseny i lliurament a les persones consumidores d'una enquesta de satisfacció amb el servei que ofereix la cooperativa. Sistematització posterior dels resultats. • Programació d'esdeveniments puntuals i participació en esdeveniments externs (per exemple, fires agroecològiques a la comarca).

Transcorregut el temps necessari perquè els equips hagin fet les seves tasques i perquè els sistemes de producció hagin entrat en funcionament, és el moment d'engegar la cooperativa agroecològica.

10. Compartim i exposem els resultats

Un cop executat el repte, s'han d'analitzar i exposar els resultats. Per preparar aquesta exposició, prèviament:

Cada equip haurà fet una valoració pròpia del seu procés de treball, assenyalant les dificultats i els avanços, valorant la responsabilitat individual i col·lectiva de les persones integrants de l'equip i reflexionant sobre els suggeriments de millora que es podrien introduir en el futur. (El diari reflexiu que han hagut d'omplir al llarg

de la posada en marxa del repte els pot ajudar molt a recuperar i sistematitzar la memòria del procés.)

En assemblea, els equips hauran presentat les seves valoracions pròpies i participat críticament en la valoració col·lectiva de tot el procés de treball efectuat. Avaluaran si s'han complert els objectius i les expectatives, si senten que han après no només els continguts propis dels mòduls, sinó també el que implica el treball col·lectiu i col·laboratiu, l'impacte que ha tingut la posada en marxa de la cooperativa agroecològica al centre i a l'entorn. Poden incorporar-hi els resultats que ofereixin les enquestes de satisfacció que hagin completat les persones consumidores.

II. Avaluem els resultats

AVALUACIÓ

Tenint en compte la variabilitat de modalitats per les quals es pot optar (en funció dels dissenys curriculars propis de cada comunitat autònoma, de quants mòduls s'han implicat en la proposta, de quants equips -grups d'estudiants- s'han format en cada cas, etc.) no seria possible homogeneïtzar una estratègia d'avaluació de continguts que fos útil per a tots els casos. En conseqüència, tant en la rúbrica d'avaluació per part de la persona docent com en la d'autoavaluació, cada equip docent incorporarà els criteris d'avaluació dels mòduls implicats en el procés.

El que sí presentem tot seguit és una sèrie de rúbriques que permetran avaluar diferents dimensions del procés d'ensenyament-aprenentatge que s'ha seguit en aquesta proposta d'ACBR que sí que són comunes.

PER A LA PERSONA DOCENT

- Rúbrica d'observació de gènere
- Rúbrica d'avaluació del treball en grup

PER A L'ALUMNAT

- Avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge
- Autoavaluació de l'alumnat

En aquesta proposta d'ACBR s'ha suggerit que cada equip, de manera col·lectiva, es faci responsable de l'elaboració d'un **diari reflexiu** on registrar la feina realitzada, les incidències, els avanços, les conclusions, el clima de treball, les relacions dins del grup, el grau de satisfacció amb la marxa del dia a dia, els suggeriments de millora, etc. Es tracta d'un document que recull la memòria del procés i que resulta especialment valuós en aquesta fase d'avaluació.

El diari és una eina d'interès per al professorat, perquè pot complementar la seva percepció i observació del procés amb les percepcions i observacions dels nois i noies. Però és igualment útil per al mateix alumnat que pot acudir al diari per consultar aquesta memòria del procés de què parlàvem i encarar així l'avaluació amb tota la informació elaborada de manera col·lectiva.

RÚBRICA D'OBSERVACIÓ DE GÈNERE (A)

	EXCEL·LENT EQUITAT DE GÈNERE I BONA CONVIVÈNCIA	NOTABLE BON POTENCIAL PER A RELACIONS EQUITATIVES	SUFICIENT TENSIONS QUE PODRIEN TENIR INFLUÈNCIA DE GÈNERE	INSUFICIENT DESIGUALTAT DE GÈNERE
En cas que els equips s'hagin format de manera espontània, tendeixen a formar equips segregats o mixtos?	S'agrupen d'una manera equilibrada.	La majoria dels equips són mixtos.	En general segregats, alguns mixtos.	Totalment separats.
Com es reparteixen els rols dintre els equips?	S'estableix rotació de rols perquè totes les persones desenvolupin capacitats diverses (lideratge, participació en el doble enllaç entre cercles, comunicació...).	A la majoria d'equips s'han repartit les tasques i rols de manera equitativa, però no en tots.	A la majoria dels equips el repartiment té biaix de gènere.	Les noies acostumen a ocupar-se més de tasques de suport i mediació que de lideratge i representació.
Quantes persones portaveu dels equips són noies?	Més del 60%.	A l'entorn del 60%.	Amb prou feines un 30%.	Cap.

<p>Es tenen en compte per igual les necessitats i interessos de noies i nois als equips de treball?</p>	<p>Les necessitats i interessos de noies i nois reconeixen i representen amb relació a la seva coherència amb la feina que es fa sense cap diferència relacionada amb el gènere.</p>	<p>Les necessitats i interessos de noies i nois s'escolten, i s'observa una preocupació per tenir en compte tothom de manera equilibrada, però algunes vegades s'observa més representació de les opinions dels nois en el conjunt de la feina.</p>	<p>Les necessitats i interessos de les noies aparentment s'escolten, però tenen poc reconeixement i representació en el treball grupal.</p>	<p>Les necessitats i interessos de les noies acostumen a quedar en segon pla; les seves aportacions s'infravaloren o no se'ls dona importància durant la feina en grup.</p>
<p>Hi ha hagut algun conflicte o tensió per motiu de gènere?</p>	<p>El grup té una bona harmonia i ha desenvolupat la capacitat d'intervenir de manera positiva per regular possibles conflictes per qüestió de gènere.</p>	<p>Pràcticament no hi ha hagut tensions i el grup les ha resolt amb normaltat.</p>	<p>Hi ha algunes tensions en aquest sentit, però puntuals / No identifico si tenen a veure amb el gènere.</p>	<p>Faltes de respecte, menyspreus o discriminacions. Sovint es donen cap a noies o cap a qualsevol persona, però en relació amb la imatge o els estereotips de gènere (marieta, cavallot, vaca, etc.).</p>

RÚBRICA D'OBSERVACIÓ DE GÈNERE (B)

EXCEL·LENT EQUITAT DE GÈNERE I BONA CONVIVÈNCIA	NOTABLE BON POTENCIAL PER A RELACIONS EQUITATIVES	SUFICIENT TENSIONS QUE PODRIEN TENIR INFLUÈNCIA DE GÈNERE	INSUFICIENT DESIGUALTAT DE GÈNERE
<p>La coordinació, la informació, la deliberació i el consentiment són estratègies pròpies de la sociocràcia.</p> <p>S'han escoltat amb interès les intervencions? Hi ha hagut interrupcions mentre algú parlava?</p>	<p>Practiquen una escolta activa, atenen a qui té la paraula i intervenen amb preguntes o aportacions que aclareixen la informació i milloren la comunicació.</p> <p>Respecten el torn de paraula i escolten les opinions dels altres.</p>	<p>Gairebé sempre han mostrat interès, però el nivell d'interacció ha estat baix.</p> <p>Hi ha hagut algunes interrupcions, i majoritàriament han estat cap a les noies.</p>	<p>No han mostrat interès ni prestat atenció als seus companys/es.</p> <p>Hi ha hagut interrupcions constants i la majoria han estat cap a les noies.</p>

Han abordat els continguts des d'una perspectiva de gènere?

Són conscients de la necessitat d'acudir a fonts d'informació que facin visibles el paper de les dones en l'àmbit de l'alimentació (treball productiu, reproductiu i de cures, comunitari).

A l'hora de valorar la bondat de cada model alimentari han observat l'impacte (positiu/negatiu) que té cada un sobre les dones, així com la seva capacitat per crear equitat entre dones i homes.

Gairebé sempre són conscients de la necessitat d'acudir a fonts d'informació que facin visibles el paper de les dones en l'àmbit de l'alimentació (treball productiu, reproductiu i de cures, comunitari).

A l'hora de valorar la bondat de cada model alimentari han observat l'impacte (positiu/negatiu) que té cada un sobre les dones.

Només en alguns casos han estat conscients de la necessitat d'acudir a fonts d'informació que facin visibles el paper de les dones en l'àmbit de l'alimentació (treball productiu, reproductiu i de cures, comunitari).

Algunes vegades han assenyalat algun impacte positiu/negatiu de cada model alimentari sobre la vida de les dones.

Gairebé mai són conscients de la necessitat d'acudir a fonts d'informació que facin visibles el paper de les dones en l'àmbit de l'alimentació (treball productiu, reproductiu i de cures, comunitari).

No són capaços d'assenyalar impactes positius/negatius de cada model alimentari sobre la vida de les dones.

RÚBRICA D'OBSERVACIÓ DE GÈNERE (c)

<p>EXCEL·LENT EQUITAT DE GÈNERE I BONA CONVIVÈNCIA</p>	<p>NOTABLE BON POTENCIAL PER A RELACIONS EQUITATIVES</p>	<p>SUFICIENT TENSIONS QUE PODRIEN TENIR INFLUÈNCIA DE GÈNERE</p>	<p>INSUFICIENT DESIGUALTAT DE GÈNERE</p>
<p>La implicació de l'alumnat ha respost a criteris de equitat?</p>	<p>La implicació de noies i nois ha estat alta i no s'han observat condicionants de gènere ni en l'assumpció de tasques pròpies de cada equip (camp/hort, galliner, hivernacle, gestió econòmica i cooperativa) ni en les responsabilitats pròpies de cada moment del procés.</p> <p>En la redacció dels estatuts de la cooperativa agroecològica s'inclouen de manera explícita els principis d'igualtat i equitat entre dones i homes. I la distribució de càrrecs, responsabilitats i tasques ha estat equitativa.</p>	<p>La implicació de noies i nois ha estat l'esperada; s'han observat alguns condicionants de gènere en l'assumpció de tasques pròpies de cada equip o en les responsabilitats pròpies de cada moment del procés, però han estat detectades i solucionades.</p> <p>En la redacció dels estatuts de la cooperativa agroecològica s'inclouen de manera explícita els principis d'igualtat i equitat entre dones i homes. La distribució de càrrecs, responsabilitats i tasques ha estat, gairebé sempre, equitativa</p>	<p>Baixa implicació de noies i nois. Tasques i responsabilitats amb molt biaix de gènere.</p> <p>En la redacció dels estatuts de la cooperativa agroecològica no s'esmenten principis relatius a la igualtat de gènere. La distribució de càrrecs i responsabilitats es fa majoritàriament entre nois.</p>

RÚBRICA D' AVALUACIÓ DEL TREBALL EN GRUP (A)

	Molt competent	Competent	Millorable	Insuficient
Satisfacció pel treball en equip	Ha mostrat una alta satisfacció per poder treballar en grup i participar activament en el procés encaminat a l'assoliment del repte de forma col·laborativa.	S'ha sentit còmode/a en el treball de grup i ha pogut participar en el procés encaminat a l'assoliment del repte plantejat de forma col·laborativa.	Ha participat sense entusiasme, però amb correcció, en el procés encaminat a l'assoliment del repte.	No ha estat a gust treballant en grup.
Implicació i realització de les activitats de recerca i de la tasques pròpies de cada equip (camp/ hort, galliner, hivernacle, gestió econòmica i cooperativa)	Ha mantingut una actitud positiva i proactiva, aportant les seves capacitats al grup i aprenent de les de la resta de companyes i companys. Ajuda a crear un ambient de treball adequat i accepta les crítiques i recomanacions de la resta de companys/es.	Ha mantingut una actitud activa i s'ha responsabilitzat de les tasques que li han correspost. Acostuma a ajudar a crear un ambient de treball adequat i accepta la majoria de les crítiques i les recomanacions de la resta de companys/es.	Ha fet les tasques assegurant el mínim necessari, però sense implicar-se més. No ajuda a crear un ambient de treball adequat i no acostuma a acceptar les crítiques ni les recomanacions de la resta de companys/es.	No sempre ha complert amb les tasques assignades, ni a temps ni de la manera que calia. Crea mal ambient de treball, fa crítiques a les i els companys, però no accepta les dels altres

RÚBRICA D'AVALUACIÓ DEL TREBALL EN GRUP (B)

	Molt competent	Competent	Millorable	Insuficient
Responsabilitat individual	<p>Ha participat en totes les fases del procés per a l'assoliment del repte i complert amb totes les activitats assignades.</p> <p>Organitza molt bé les tasques i administra el temps de forma eficient.</p>	<p>Ha participat en totes les fases del procés per a l'assoliment del repte i fet la gran majoria d'activitats.</p> <p>Organitza bé les tasques i el temps per fer-les.</p>	<p>Ha mostrat poc interès per participar en totes les fases del procés per assolir el repte i només ha fet les tasques imprescindibles de les activitats que s'han proposat.</p> <p>La planificació de les tasques i l'organització del temps són millorables.</p>	<p>No ha mostrat interès per participar i amb prou feines ha complert les tasques de què era responsable.</p> <p>La planificació de les tasques ha estat caòtica i els temps previstos, clarament insuficients.</p>
Presentación y puesta en marcha de la cooperativa	<p>Han fet una presentació excel·lent. Han fonamentat el sentit de la creació i posada en marxa de la cooperativa en els principis de la sobirania alimentària amb perspectiva de gènere. Es presenten els productes i s'explica clarament el benefici que representa l'opció agroecològica com a forma de producció per a una alimentació justa, saludable i sostenible.</p>	<p>La presentació és bona. Al·ludeixen a l'alimentació saludable i sostenible com a principis que orienten la creació de la cooperativa. Es presenten els productes i s'explica que es tracta d'aliments de temporada, saludables i produïts localment. Destaquen l'interès de la iniciativa, però no la vinculen amb la sobirania alimentària amb enfocament de gènere.</p>	<p>La presentació és passable. Es presenta la cooperativa i els productes, ressaltant el valor d'apostar per allò local, però sense vincular-ho amb la sobirania alimentària amb enfocament de gènere, ni amb la importància d'una alimentació justa, saludable i sostenible.</p>	<p>La presentació és fluixa i l'estructura, deficient. Els arguments per explicar l'interès i el sentit de la cooperativa són confusos i inconnexos.</p>

Participació

En el procés d'investigació: demostra gran interès pels temes abordats, formula preguntes pertinents, contribueix amb les seves opinions i reflexions, participa activament en els debats de classe i es mostra atent/a i obert/a als arguments de les seves companyes i companys. En les tasques inherents a cada equip (camp/hort, galliner, hivernacle, gestió econòmica i equip). Es responsabilitza de les tasques assignades, gestiona perfectament els temps, contribueix a la bona marxa del conjunt d'activitats del seu equip.

En el procés d'investigació: demostra interès pels temes abordats, contribueix amb les seves opinions i reflexions, participa activament en els debats de classe. En les tasques inherents a cada equip (camp/hort, galliner, hivernacle, gestió econòmica i equip). Compleix amb les tasques assignades, gestiona bé els temps, contribueix a la bona marxa del conjunt d'activitats del seu equip.

En el procés d'investigació: demostra interès moderat pels temes abordats, participa en els debats de classe en la mesura que se li pregunta per la seva opinió o per les seves reflexions sobre les qüestions de debat. En les tasques inherents a cada equip (camp/hort, galliner, hivernacle, gestió econòmica i equip). En general compleix amb les tasques assignades, té algunes dificultats per complir els terminis pel que fa a la bona marxa del conjunt d'activitats del seu equip.

En el procés d'investigació: mostra poc interès pels temes abordats, té dificultats per mostrar les seves opinions i reflexions i només participa en els debats de classe si és imprescindible. En les tasques inherents a cada equip (camp/hort, galliner, hivernacle, gestió econòmica i equip). No es responsabilitza de les tasques assignades, gestiona malament els temps, cosa que afecta negativament el conjunt d'activitats del seu equip.

RÚBRICA D' AVALUACIÓ DEL TREBALL EN GRUP (C)

	Molt competent	Competent	Millorable	Insuficient
<p>Actitud i valors</p>	<p>Es mostra més crític/a gràcies a la informació que ha rebut en el procés d'investigació orientat a l'assoliment del repte.</p> <p>Valora les diferents perspectives per abordar la problemàtica de l'alimentació i té en compte la dimensió local-global.</p> <p>És conscient de la interrelació existent entre hàbits de consum i problemàtiques actuals de salut, mediambientals, econòmiques i socials.</p> <p>Com a resultat de la seva participació activa en l'assoliment del repte plantejat, mostra predisposició per fer un canvi d'alimentació amb hàbits més saludables i un consum més responsable.</p> <p>Es mostra solidària i empàtica tant amb realitats i persones properes com llunyanes. També ho és amb la conservació de la planeta, ja que entén la interrelació entre consum i impacte ambiental i social.</p>	<p>Comença a mostrar-se més crític/a gràcies a la informació que ha rebut en el procés d'investigació orientat a l'assoliment del repte.</p> <p>Valora el problema presentat des d'un enfocament local-global.</p> <p>Comença a ser conscient de la interrelació existent entre hàbits de consum i problemàtiques actuals de salut, mediambientals, econòmiques i socials.</p> <p>Com a resultat de la seva participació activa en l'assoliment del repte plantejat, està disposat/ada a fer alguns canvis per practicar una alimentació més saludable i amb un consum més responsable.</p> <p>Mostra solidaritat i empatia amb les realitats properes i amb la conservació de la planeta.</p>	<p>Poc esperit crític, tendeix a repetir el que diu la informació de què disposa.</p> <p>Aborda el problema presentat només des d'aspectes connectats amb la seva realitat quotidiana.</p> <p>Té dificultats per traçar la interrelació existent entre hàbits de consum i problemàtiques actuals de salut, mediambientals, econòmiques i socials.</p> <p>La participació en el procés tendent a assolir el repte ha estat menor de l'esperada.</p> <p>En conseqüència, només es mostra disposat/ada a fer els canvis en l'alimentació que no li suposin renunciar al model poc saludable i sostenible que ha mantingut fins al moment.</p> <p>Mostra escassa solidaritat i empatia davant dels problemes socials i ambientals presentats.</p>	<p>Té dificultats per analitzar la informació críticament.</p> <p>Fa lectures inconnexes i/o parcials de la problemàtica de l'alimentació.</p> <p>No és capaç de comprendre la interrelació existent entre hàbits de consum i problemàtiques actuals de salut, mediambientals, econòmiques i socials.</p> <p>La participació en el procés per a l'assoliment del repte ha estat insuficient. En conseqüència, no mostra disposició a assumir canvis per practicar una alimentació més saludable i amb un consum més responsable.</p> <p>No es mostra com una persona solidària amb les persones pobres ni amb el planeta, i a més fa comentaris desafortunats i/o poc respectuosos.</p>

L'ALUMNAT AVALUA EL PROCÉS D'ENSENYAMENT-APRENTATGE

Sobre l'actuació docent

- El/la docent ha expressat amb claredat la proposta de treball, ha resolt els dubtes plantejats i s'ha adaptat als ritmes de la classe.
- El/la docent ha creat un ambient d'aprenentatge que ha incentivat una interacció social positiva, la participació activa en les tasques d'equip i la motivació per aprendre.
- El/la docent ha promogut la recerca activa, la col·laboració, i la interacció de suport mutu a la classe.
- El/la docent ha suggerit una varietat d'estratègies d'aprenentatge per animar al desenvolupament del pensament crític i facilitar els processos d'investigació.

Sobre la metodologia d'Aprenentatge col·laboratiu basat en reptes (ACBR)

- El pla de treball ha estat clar i atractiu.
- Els continguts referits a la problemàtica de l'alimentació han resultat suggeridors i atractius.
- La metodologia d'ACBR ha permès descobrir nous aspectes i ha facilitat l'aprenentatge interdisciplinari.
- La metodologia ofereix més oportunitats de participació activa i debat col·lectiu.
- El treball en els diferents espais assignats als equips (camp/hort, galliner, hivernacle, gestió econòmica i cooperativa) ha facilitat el vincle entre teoria i pràctica i ha permès ampliar les oportunitats d'aprenentatge més enllà de l'aula i del centre educatiu.
- El treball grupal ha donat més riquesa al projecte de recerca i d'arrencada de la cooperativa.
- La interacció entre les companyes i els companys del grup ha permès superar les dificultats sorgides en el procés.
- L'aplicació de la sociocràcia a la proposta de comunicació i coordinació entre equips ha estat adequada per comunicar els aprenentatges i per a la presa de decisions.

AUTOAVALUACIÓ

Individual

- M'he sentit motivat/ada amb la proposta de treball al voltant de la problemàtica de l'alimentació i amb la posada en marxa d'una cooperativa agroecològica mitjançant la metodologia d'ACBR.
- Com a resultat de la feina en equip, crec que he après a cooperar i que he incorporat habilitats útils per a les meves relacions interpersonals i socials.
- L'enfocament de gènere amb el qual hem abordat el procés, la planificació, la coordinació i les diferents tasques m'han ajudat a superar estereotips i actituds sexistes i/o discriminatòries.
- He incorporat aprenentatges nous sobre els models alimentaris (vigent i alternatiu) i sobre els passos necessaris per iniciar una activitat professional, emmarcada en l'àmbit de l'economia social i solidària, gràcies al repte de crear una cooperativa agroecològica.
- L'enfocament de gènere m'ha ajudat a visibilitzar les aportacions, coneixements i sabers de les dones, els seus drets i propostes a favor de la sobirania alimentària i a practicar la igualtat i l'equitat en el repartiment de càrrecs, responsabilitats i tasques.
- Considero que el meu grau d'esforç personal, d'assumpció de responsabilitat i de col·laboració en les tasques col·lectives ha estat: (Molt alt, alt, mitjà, baix, molt baix).
- El meu grau de satisfacció amb el producte final (cooperativa agroecològica) ha estat: (Molt alt, alt, mitjà, baix, molt baix).
- Soc capaç d'assumir compromisos concrets i realistes per millorar els meus hàbits de consum.

Treball en grup

- Tots els membres del grup han aportat en funció de les seves capacitats.
- El grup s'ha organitzat bé per obtenir els millors rendiments de la feina col·lectiva.
- Les interaccions amb la resta d'equips i amb el conjunt de la classe han estat molt positives.
- El grup ha tingut capacitat per superar les dificultats sorgides en el procés d'investigació i de posada en marxa de la cooperativa agroecològica i, en especial, en relació amb aquelles que presenten un biaix de gènere.
- Hem estat capaços de construir conjuntament una proposta col·lectiva -la cooperativa agroecològica- que representa un model de producció, distribució i consum alternatiu.

ACTIVITAT FINAL DE CELEBRACIÓ I DIFUSIÓ DE RESULTATS

De manera col·lectiva, el grup-classe, en col·laboració amb l'equip docent, ha de **definir un tipus d'esdeveniment** per convidar el conjunt de la comunitat educativa (docents, estudiants, famílies) i els agents socials del seu entorn. L'esdeveniment ha de tenir dos objectius: donar a conèixer la cooperativa agroecològica i celebrar la feina ben feta que els ha permès aconseguir el repte plantejat en aquesta proposta d'ACBR.

Independentment del tipus d'esdeveniment que triïn (jornada de portes obertes, fira, festa...), a més d'organitzar tots els aspectes que permetin dur-la a terme, hauran de concretar un **sistema de difusió** de l'acte (fullets, cartells, missatge en xarxes socials...).

Faran també una **invitació expressa als mitjans de comunicació locals** (ràdio, premsa, televisió...) perquè difonguin la notícia. Poden redactar una nota de premsa o similar i designar les persones responsables d'atendre els mitjans interessats, a les quals aquests poden sol·licitar ampliar la informació o atendre una entrevista...

RECURSOS MATERIAIS I PEDAGÒGICS ADDICIONALS

QUÈ	QUI	ON
Sociocràcia	IES Giola	https://www.alimentacion.net/es/content/experiencia-de-emponderamiento-de-futuros-campesinas-y-campesinos-en-el-ciclo-de-grado-medio
Agroecologia	IES Giola (Ciclo Medio)	https://www.ehige.eus/wp-content/uploads/2019/10/4oct_Sonia_Resina_CATALUÑA.pdf
COLGEX - Plataforma col·laborativa de gestió avançada per a la millora de la rendibilitat de les explotacions ramaderes a través de la seva transformació digital i l'aplicació d'intel·ligència basada en les dades	HAZI	https://www.hazi.eus/noticiashazi/81-proyectos/10299-colgex-plataforma-colaborativa-de-gestion-avanzada-para-la-mejora-de-la-rentabilidad-de-las-explotaciones-ganaderas-a-traves-de-su-trasformacion-digital-y-la-aplicacion-de-inteligencia-basada-en-el-dato.html
Alimentació agricultura intensiva i malbaratament alimentari	El Intermedio. La Sexta. Sara Escudero	https://www.lasexta.com/programas/el-intermedio/reality-shock/deforestacion-contaminacion-y-sequia-sara-escudero-analiza-los-efectos-de-la-agricultura-intensiva_201912165df7f740cf22f4755ca641f.html

Etiquetatge a Xile	El Intermedio. La Sexta	https://www.lasexta.com/programas/enviado-especial/mejores-momentos/asi-funciona-el-sistema-de-sellos-que-ayuda-a-reducir-el-consumo-de-azucar-grasas-y-calorias_201911255ddb83e0cf201c58f85879e.html
Glossari de termes	Justícia Alimentària / Hegoa	https://redalimentacion.org/ca/glosario/a
“Sembrant sobirania alimentària”. Unitat didàctica destinada a Formació Professional Agrària	Justícia Alimentària / Hegoa	https://www.alimentacion.net/es/recursos/sembrando-soberania-alimentaria
Guia d'Aprenentatge Col·laboratiu basat en Reptes. Treballant l'Economia Social i Solidària en l'FP i la Universitat	Economistes sin Fronteras (2019)	https://ecosfron.org/portfolio/guia-de-aprendizaje-colaborativo-basado-en-retos/
Economia solidària: transformar l'economia per a transformar el nostre món. Proposta de continguts	Askunze Elizaga, Carlos (REAS, 2019)	http://cajondeherramientas.com.ar/index.php/2020/03/10/economia-solidaria-transformar-la-economia-para-transformar-nuestro-mundo/
Economia solidària: transformar l'economia per a transformar el nostre món. Proposta didàctica	Ruiz Osoro, Pepe y Calero Blanco, Vane (Sorkin / REAS, 2019)	http://cajondeherramientas.com.ar/index.php/2020/03/10/economia-solidaria-transformar-la-economia-para-transformar-nuestro-mundo/

QUÈ	QUI	ON
<p>Guia per a la incorporació de la perspectiva de gènere en el currículum i en l'activitat docent dels ensenyaments de règim especial i de Formació Professional. Propostes concretes per a Formació i Orientació Laboral (FOL) i Empresa i Iniciativa Emprenedora (EIE)</p>	<p>Arraiz Argoitia, Begoña et al. (2015)</p>	<p>https://www.euskadi.eus/gobierno-vasco//contenidos/libro/1_051762_0001_0001/es_def/index.shtml</p>
<p>Consumeix amb lògica... agroecològica!</p>	<p>SEAE (2018)</p>	<p>https://youtu.be/ccEEe1CXd54</p>
<p>Cooperativa agroecològica</p>	<p>Cooperativa de productors ecològics al nord de la província de Càceres</p>	<p>https://cooperativa-agroecologica.es/</p>
<p>Vídeoentrevistes Moviment cooperatiu de Madrid</p>	<p>ASGECOTV (2016)</p>	<p>https://www.youtube.com/watch?v=heB_M9ahlU0</p>
<p>Com constituir una societat cooperativa petita</p>	<p>Gaztenpresa (2015)</p>	<p>https://gaztenpresa.org/es/categorias-del-blog/legal-y-economico/como-constituir-una-sociedad-cooperativa-pequena/</p>
<p>Emprenedoria cooperativa i objectius de desenvolupament sostenible</p>	<p>Unión de Cooperativas de Consumidores y Usuarios de Madrid (2019)</p>	<p>https://www.youtube.com/watch?v=EA-ybxu5leg</p>
<p>Materials de guia i suport per a la constitució o gestió diària de cooperatives</p>	<p>emprenedes.net</p>	<p>https://reasaragon.net/emprenedes/materiales-disponibles/ https://reasaragon.net/emprenedes/</p>

NOTES AL PEU DE PÀGINA

- 1 Entenem per “ètica de les cures” l’assumpció de la responsabilitat pels altres com a principi rector de la nostra forma d’estar al món i de relacionar-nos-hi. Significa comprendre aquest món com una xarxa de relacions de la qual “jo” formo part al costat d’altres i on el benestar personal i col·lectiu depèn de l’autocura i de la cura que ofereixo a les altres persones i que aquestes em donen. Les cures són imprescindibles per a la vida. Es refereixen a tot el conjunt d’activitats encaminades a proporcionar benestar físic, psíquic, afectiu i emocional a les persones i les comunitats. Aquestes tasques, que són molt diverses i desiguals segons situacions i contextos, s’han vist travessades per les categories de gènere, raça, classe social, parentiu i edat, de manera que històricament s’ha atribuït a les dones la responsabilitat de les cures, invisibilitzant la seva existència, atorgant-los escàs valor i restant-los importància per a la sostenibilitat de la vida.
- 2 Per “enfocaments feministes” ens referim al conjunt de teories, lluites i experiències que, des diversos contextos i matisos, proposen superar els models patriarcals, heteronormatius i androcèntrics causants històricament, i fins i tot en l’actualitat, de la subordinació de les dones, de la reproducció de relacions de poder de dominació, així com de la invisibilització, desvalorització i marginació sistemàtica de les seves aportacions. Els enfocaments feministes -fins i tot en la seva diversitat- comparteixen el projecte polític de construcció d’un món amb equitat entre dones i homes, amb justícia social i on cada persona/col·lectiu -independentment de les seves circumstàncies, condicions, identitats o atributs- pugui viure vides lliures de violència i opressió.
- 3 Els “enfocaments ecosocials” posen l’èmfasi en la idea que les persones som éssers interdependents i ecodependents com a forma d’evidenciar els llaços que uneixen les persones entre elles i la humanitat en conjunt amb la natura. Des del reconeixement dels límits físics del planeta i de la vulnerabilitat de la vida humana, els enfocaments ecosocials proposen el qüestionament radical del model dominant que ha comportat pobresa, desigualtat, exclusió i una profunda crisi ecològica que posa en risc la reproducció de la vida. Davant d’això, la idea és construir altres models econòmics i polítics que permetin viure vides dignes i que ho facin des de principis democràtics, de sostenibilitat, cura, equitat, cohesió social i inclusió
- 4 Hem utilitzat com a referència el DCB d’Euskadi. Per a aplicar aquesta exemplificació en altres territoris el professorat prendrà com a referència el DCB de la seva Comunitat Autònoma.
- 5 Per conèixer més sobre aquesta estratègia de governança i presa de decisions, vegeu l’Annex I.

ATRIBUCIONS DE FOTOS

Pàgina 34. *Espai Jove La Plaça de Wunderstock.*

Pàgina 38 y 39. *Midianinja de Wunderstock.*

Pàgina 42 y 43. *Midianinja de Wunderstock.*

Pàgina 49. *EI77CCA de Wunderstock.*

Pàgina 51. *EI77CCA de Wunderstock.*

LA SOCIOCÀCRÀCIA, UNA BREU APROXIMACIÓ

(Font: <http://sociocraciapractica.org/organizaciones-emergentes-y-sociocracia/>)

En una definició ràpida, la sociocràcia és un enfocament sistèmic de governança i presa de decisions, que possibilita que les organitzacions s'autogestionin de manera orgànica, amb benestar i productivitat.

Permet dissenyar, gestionar i liderar organitzacions basades en principis, regles i mètodes, i una estructura que conforma sistemes resilents i coherents.

El terme "sociocràcia" va ser encunyat per August Comte a meitat del segle XIX i significa "el govern de les persones sòcies", de les persones que tenen una relació social entre elles. Per contrast, una democràcia és un govern del "demos", és a dir, d'una massa general de persones que no han de tenir necessàriament gaire en comú.

Al llarg sobretot del segle XX, el ric i divers treball de moltes persones -pensadores, científiques, empresàries, etc.- des de diverses disciplines (cibernètica, matemàtiques, biologia, sociologia, enginyeria, etc.) van aportar fonaments per a aquesta nova manera organització social.

Però, per a les organitzacions, l'impuls més rellevant ve de qui avui es considera el pare de la sociocràcia moderna, Gerard Endenburg, que des dels anys setanta del segle passat, va començar a experimentar i desenvolupar en la seva empresa familiar d'enginyeria elèctrica a Holanda com aconseguir un tipus d'estructura sociocràtica "tangibile" i que fos aplicable a les organitzacions presents i futures, una cosa que fins aleshores havia faltat.

El 1981, Endenburg va començar a publicar les seves teories i a aplicar-les a altres empreses. Aquests mètodes resolen els problemes d'organitzar l'empoderament dels treballadors i treballadores i, alhora, d'assegurar una bona administració i la viabilitat econòmica: benestar i productivitat en realimentació, ni més ni menys.

Des de llavors, aquesta proposta s'ha fet servir amb èxit durant dècades en organitzacions de tot tipus, sector i grandària, amb notable èxit en tots els continents. En les experiències ja recorregudes, tant persones treballadores com comandaments i equips directius agraeixen treballar amb el model sociocràtic, ja que comproven que les organitzacions són més fàcils de gestionar, més flexibles i adaptatives i desenvolupen més capacitat per a la iniciativa, la innovació, la regeneració i la resiliència.

Les organitzacions que empren la sociocràcia relaten un increment substancial (de l'ordre del 30% o més) en la innovació i productivitat, un menor nombre de reunions,

una disminució de l'absentisme i més implicació dels membres de l'organització. I, element clau, s'adapta flexiblement a la complexitat dels sistemes actuals.

Principis i regles de la sociocràcia.

El mètode sociocràtic d'organització circular

Endenburg, mentre aplicava les millors pràctiques d'administració d'empreses, se centrava a modificar i "recablejar" l'estructura de poder autocràtic, la columna vertebral de les organitzacions modernes, siguin amb ànim de lucre o sense. Efectivament, una de les primeres consideracions d'Endenburg en les seves experimentacions va ser que el poder és la peça clau, i per canviar l'estructura de poder protegint els interessos de totes les parts implicades, dins i fora de l'organització, va proposar el Mètode Sociocràtic d'Organització Circular (SCM), un model conceptualment senzill basat en 3 principis i en 4 regles per "aterrar" aquests principis.

Els 3 principis

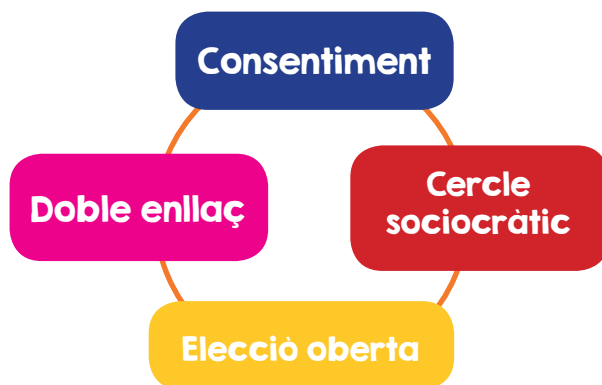

Equivalència. A la sociocràcia, tothom té valor; totes les persones compten. Endenburg es va inspirar en el consens quàquer; on les decisions es prenen per consentiment, per tal que siguin equitatives. El consentiment busca atendre les necessitats de tots, més que les decisions de la majoria. I ho fa des escoltant la intel·ligència col·laborativa i les veritables necessitats de tots, i valorant les perspectives diferents. No es tracta que un argument s'imposi a un altre, sinó que tots puguin conviure, millorant-los.

Transparència. Com sabem, la informació és també poder i, per prendre decisions adequades, conscients i entre tots, el poder ha de fluir lliurement i trobar-se sempre accessible per a tothom. Endenburg pren com a referència els sistemes biològics de la natura i proposa disposar d'estructures orgàniques, amb cercles semiautònoms i propòsits específics, com si fossin les cèl·lules d'un organisme. La comunicació entre aquests cercles té lloc mitjançant dobles enllaços per crear un circuit realimentat amb doble sentit (circulació del cos humà, cicles de la natura, electricitat, etc.).

Eficiència. Per no perdre de vista els objectius ni la manera d'assolir-los, necessitem un mètode. Per a Endenburg una font d'inspiració va ser la cibernètica, la realimentació permanent. En la seva proposta entén que, a través de la realimentació permanent, l'organització és capaç d'adaptar-se al que succeeix en cada moment, amb una millora contínua i permetent el seu autocontrol.

Las 4 reglas

El mètode de la sociocràcia té 4 elements fonamentals: els cercles, els dobles enllaços, el consentiment i l'elecció oberta.

Cercles. L'organització sociocràtica es desenvolupa a través d'una estructura flexible de cercles semiautònoms, interconnectats entre si, emulant el funcionament dels éssers vius. Cada cercle és semiautònom, perquè depèn de les seves relacions amb altres cercles de l'organització i és, alhora, autogestionat, amb total autogovern en el seu domini de responsabilitat, és a dir, són els seus membres els que prenen totes les decisions operatives i de governança.

Doble enllaç. Per gestionar la informació i la presa de decisions, cada cercle està connectat amb el cercle anterior; del qual depèn, a través d'un doble enllaç, un format molt diferent del que coneixem en les organitzacions tradicionals, on la informació i les decisions acostumen a fluir en un sol sentit, de dalt a baix, i són emeses per una única persona ("el/la cap"). Es constitueix amb qui fa de líder operatiu del cercle i amb la persona representant triada pel cercle mateix, tots dos membres del cercle superior, amb veu i vot allà. És la manera de garantir que la informació i les decisions flueixen en una organització tant de forma descendent com ascendent.

Decisions per consentiment. A la sociocràcia, totes les decisions polítiques, de governança, es prenen mitjançant el principi de consentiment. Consentir una decisió significa que cap membre no hi posa una objecció fonamental.

Comparant sistemes, la democràcia pren les decisions per majories, que s'imposen a les minories (guanyar-perdre), i el consens té lloc només quan tots accepten donar

el “sí” (lentitud, bloqueigs per minories), mentre que la sociocràcia supera aquestes dificultats amb el consentiment: la presa de decisions es produeix quan ningú diu “no”.

En el consentiment, quan algú s'hi oposa és perquè té una objecció a la proposta, raonada des de la perspectiva del bé comú i de l'objectiu del cercle. Les objeccions s'entenen com un regal, perquè mostren alguna cosa que la resta no està veient i, quan són integrades, la proposta millora.

Alguns aspectes a tenir en compte quan es fa servir aquest mètode, tenen a veure amb el desenvolupament dels processos de consentiment, concretament la manera com gestionar les emocions fortes; a trobar persones per al cercle de doble enllaç que, a part de ser elegides per les seves capacitats, representin un enllaç voluntari, i a saber discernir si les objeccions són veritablement “primordials”.

En tota proposta, les persones participants es poden “apartar”, és a dir, no oposar-se, però tampoc donar-hi suport; senzillament no participen del que seguirà. També es pot bloquejar la proposta. El nostre posicionament dependrà del “rang de tolerància” que tinguem davant de la proposta (“dono per fet que cap proposta no és perfecta o justa, talment com jo la faria, però... puc viure amb aquesta proposta?"). És important que no s'accepti cap bloqueig per raons personals. Correspon a la persona que bloqueja explicar la raó del bloqueig (està en contra dels meus principis ètics, va en contra dels valors i la visió del grup, posa en perill l'existència del grup...), i a tot el grup determinar la validesa de cada bloqueig. Les propostes es poden acceptar amb un “temps de validesa” per ser avaluades a la pràctica, en allò que podríem anomenar un període de prova.

Una persona que necessita bloquejar contínuament les decisions en un grup s'ha de plantejar seriosament per què hi és.

En passar tot un procés de proposta, abans d'adoptar una decisió, es plantejarà la proposta amb les modificacions sorgides i es preguntarà: hi ha alguna preocupació o objecció a aquesta proposta? Si ningú diu res, hi ha consentiment. Això vol dir que és una decisió que ens sembla prou bona per ara i prou segura per intentar dur-la a terme.

Eleccions sense candidats. Cada cercle té tipificats una sèrie de rols (coordinació/lideratge, representant, facilitació, secretaria) que són triats en una elecció oberta i sense candidats previs. L'elecció de persones per a tasques i funcions en el cercle es pren per consentiment i després d'una deliberació oberta. És una manera d'aplicar el consentiment. Aquest model evita la freqüent identificació de les persones amb el seu lloc (“jo soc el meu lloc”) i fomenta la polivalència, ja que permet compartir l'aprenentatge i la responsabilitat que comporta cada rol.

ANNEX 2

DIARI REFLEXIU (COL·LECTIU, PER EQUIP)

Es tracta d'un instrument que permet a cada estudiant exercir una funció metacognitiva, iniciar una pràctica reflexiva sobre l'experiència viscuda, sobre el seu procés d'aprenentatge, el seu compromís amb aquest procés, els seus avanços, les dificultats, les estratègies... És a dir, representa una presa de consciència sobre l'acte d'aprendre que, en el nostre cas, implicarà dos nivells, l'individual i el col·lectiu.

Al diari, per tant, es registraran tots els aspectes rellevants que caracteritzen el seu procés de treball i aprenentatge amb una periodicitat determinada.

Atès que es tracta d'un recurs flexible, el contingut pot variar enormement d'un diari a un altre. No obstant això, tot seguit intentarem establir alguns trets que ens semblen rellevants en aquesta proposta de treball i algunes preguntes que poden orientar la reflexió dels nois i noies per tal que el registre al diari reflecteixi no només els aspectes formals -continguts de treball, tasques realitzades, productes...-, sinó també els emocionals i relacionals.

Guió possible (a tall de suggeriment)

Equip	(quin equip dels cinc que hem establert per al procés de treball)
Integrants	
Fase	(detallar en quin moment dels 11 passos estem)
Setmana	

- **Què hem fet?**
- **Com ho hem fet?**
- **De quines eines/estratègies ens hem valgut per dur a terme l'activitat?**
- **Com ens hem coordinat?**
- **Quines dificultats hem trobat i com les hem superades?**
- **Què hem après? Sobre quins aspectes dels que hem après ens agradaria conèixer més?**
- **Què necessitem aclarir i per què?**
- **Hi ha hagut algun conflicte al nostre grup? (si és així, detalla quin i com s'ha abordat)**
- **Com ens hem sentit? (es tracta de descriure emocions, aspectes que contribueixen/difículten el desenvolupament d'un bon clima de relació i de treball)**
- **Sentim que estem donant-nos suport, que estem col·laborant i participant en un treball cooperatiu?**
- **Sentim que la nostra actitud i el nostre treball són adequats i que el grup ho reconeix?**
- **Estem contribuint a l'equitat dins del nostre grup?**
- **Altres qüestions rellevants**